№ 140 ՇԱԲԱԹ, 25 ՅՈՒՆԻՍԻ

ԹԻՖԼԻՍԵՑՈՑՆ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան . . . 10 ռուբ.
Կէս տարին . . . 6 ռուբ.
Ամսական . . . 1 ռուբ.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան . . . 12 ռուբ.
Կէս տարին . . . 7 ռուբ.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունւում է իւրաքանչիւր ամսի սկզբից, և պիտի վերջանայ անպատճառ յետագայ որևէ ամսի վերջին։
Յունիսի մէկից մինչև տարւայ վերջը արժէ 7 ռուբլի։
ՊԱՐՏՔԻՎ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ. և ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ. ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ
Հասցէ փոխելու համար պէտք է ուղարկել 20 ԿՈՊԷԿ (կարելի է և նամակով) և հին հասցէն, առանց որի դիմումները կը մնան ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1916 ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՇԱԲԱԹ, 25 ՅՈՒՆԻՍԻ № 140

ԱՌԱՆՁԻՆ №-Ը ԱՄԷՆ ՏԵՂ 6 ԿՈՊ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ ԵՆ ԱՄԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ.—1-ին երեսի վրայ տողին (պետիտ) 15 կոպ., Կովկասից դուրս՝ 30 կոպ., 4-րդ երես 10 կոպ., Կովկասից դուրս՝ 15 կոպ.

ԱԳԱՌԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆՒՈՒՄ

Խմբագրութիւնը բաց է 8—2 ժամ., գրասենեակը 8—2 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՄԲԱԳՐԻ ՄՈՏ՝ ժ. 2-ից մինչև 3-ը։

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція Газеты „Оризонъ". Сололакская ул., № 6, кв. 1, Телеф. № 15—57.
Tiflis (Russie, Caucase), Redaction „Horizo".

ՕՐՈՒԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ

Ռուսաց արևմտեան ճակատի հարաւային մասում շարունակւում են ռուսաց աջող գործողութիւնները։ Յունիսի 21-ին և 22-ին գերի են վերցուած աւելի քան 300 սպայ և 7,415 զինուոր, խլուած են 6 թնդանօթ, 23 գնդացիր և այլ շատ ռազմամթերք։ Բարանովիչի ուղղութեամբ կռիւները շարունակւում են ռուսների համար աջող ընթացքով։

Կովկասեան ճակատում ռուսները նորից առաջ են անցել Գլատանայի շրջանում։ Յետ են մղուած թիւրքական յարձակումները Գնտական Տաւրոսի և Ճորոխ գետի միջև, Ճորոխից դէպի հարաւ և Դիարբէքիրի ուղղութեամբ։

Ֆրանսիական ճակատում դաշնակիցները շարունակում են առաջ շարժւել, գրաւելով կարևոր կէտեր։ Խլուած է ընդհանուր առմամբ 76 թնդանօթ և մի քանի հարիւր գնդացիր։ Գերմանացիները կատաղօրէն ռմբակոծում են Վերդենի տաճարը։

Իտալական ճակատում յետ են մղուած աւստրիական կատաղի յարձակումները։

Ռուսաստանի և Ճապոնիայի միջև քաղաքական դաշնագիր է ստորագրուած։

Վաղը, կիրակի, ամսոյս 26-ին, առաւօտեան 10 ժ. Թիֆլիս կը ժամանէ

ՆՈՐԻՆ ՕԾՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Տ. Տ. ԳԷՈՐԳ Ե.

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ հարկ է համարում այս մասին ծանուցանել Թիֆլիսի արգոյ հայ հասարակութեան և դպրոցական-ազգային կուլտուրական բոլոր հաստատութիւններին։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՄՈՒՏՔԸ երկաթուղու կայարանից կանցնի Վոկզալնայա, Նիկոլաևսկայա, Գիբաղովի փողոցներով, Միքայէլեան պրոսպեկտով, Նիկոլայեան կամուրջներով մինչև Ալէքսանդրեան այգին, որտեղից եկեղեցական թափորը կառաջնորդէ մինչև Վանքի աւագ եկեղեցին։

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ հրաւիրւում են պատշաճաւոր ընդունելութիւն ցոյց տալու համար ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ մեծ բազմութեամբ ընդառաջել երկաթուղու կայարանը։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ խնդրում է այն ազգայիններին, որոնք բնակւում են յիշեալ փողոցներում, կարելոյն չափ զարդարել իրենց տների պատշգամբներն ու լուսամուտները։

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱՅՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ, որոնք կը ցանկանան Վեհարանում ողջոյնի խօսք ասել ՆՈՐԻՆ ՕԾՈՒԹԵԱՆ, պէտք է այս մասին վաղօրօք յայտնեն Կարգադրիչ Յանձնաժողովի նախագահ պ. Տ. Նազարեանին։

ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՍՐԱՀԸ մտնելու թոյլտուութիւն առանձին տոմսակ ունեցողներին։

ՏՈՄՍԵՐԸ կարելի է ստանալ շաբաթ առ. 10—12 ժ. և 6—8 ժ. Առաջնորդարանում և պ. Տ. Նազարեանից (Головинск. пр. 41) այսօր ամբողջ օրը և վաղը կիրակի առաւօտեան 6—9 ժ.։ Երկաթուղու կայարան գնացողների համար կիրակի առաւօտեան 8 և կէս ժամից սկսած տրամւայի յատուկ վագոններ, Հալաբարի և Երևանեան հրապարակներից կը գնան երկաթուղու կայարանը և կը վերադառնան Չերքեզովսկայա փողոցով մինչև Վարանցովի արձանը։ Այդ վագոններում տեղ բռնելու համար պէտք է ցոյց տալ կոնդուկտորին յանձնաժողովի տոմսը ընդունելութեան կարգադրիչ յանձնաժողովի Նախագահ Տ. Նազարեանի ստորագրութեամբ։ Եւ պաշ ստանալ սովորական գնով տոմսակ։ Երկաթուղու կայարանի Արքայական սրահում և այն փողոցներով, որ պիտի անցնէ հանդիսաւոր թափորը, հրաւիրուած են կինեմատոգրաֆի և պատկերազարդ թերթերի համար լուսանկարելու ամբողջ հանդէսն ու թափորը։ Արքայական սրահը մտնելու համար հրաւիրւում են [illegible] բերել։ Կարգապահութիւնը փողոցներում յանձնւում է ազգարնակչութեան [illegible]։ Դպրոցականները տեղ պիտի բռնեն Վանքի բակում։ [illegible] Այսօր, շաբաթ, երեկոյեան ճիշտ 8 ժամին Առաջնորդարանում նշանակուած է ընդունելութեան կարգադրիչ յանձնաժողովի բոլոր սեկցիաների (1. կարգադրիչ, 2. տնտեսական, 3. ֆինանսական) խառն ժողովը և այսու հրաւիրւում են բոլոր անդամները շնորհ բերել որոշուած ժամին։ Հրաւիրւում են՝ Աթաբէկեան Մ., Ալան-Իւզբաշեան Դ., Արամեան Մ., Ազատեան Գ. ա. ք., Արապեան Յ., Աղաբաբ Յ., Ասատրեան Հ., Առաքելեան Բ., Աֆրիկեան Խ., Բարսեղեան Յ., Բաղդասարեան Ա., Դէփոյեան Գ., Դոլուխանեան տիկ. Ն., Եզեկեան Ա., Եւանգուլեան Լ., Եսայեան Ս., Լալայեան Ե., Խալաթեան Յ., Խունունց Մ., Տուրինեան Գ., Կաֆեան Ս., Մարտիրոսեան տիկ. Հ., Մազմանեան Ս., Մարտիրոսեան Մ., Մելիք-Ազարեան Ա., Մելիք-Բախտամեան Յ., Մուրադբէգեան Ս., Յարութիւնեան Ս., Յարութիւնեան տիկ. Մ., Յարութիւնեան Ի., Նազարեան Տ., Նաւասարդեան բժշկ. Բ., Շահնազարեան Յ., Պօղոսեան Ա., Սահակեան Յ., Տէր-Ստեփանեան Գ., Տէր-Յովհաննիսեան Լ., Տէր-Յովհաննիսեան Ս., Սաֆարեան Ա., Սէյլանեան Յ., Տէր-Զաքարեան Գ., Փիրալեան Յարութ., Քալանթարեան Ա.

ՎԵՀԱՓԱՌԻ Թիֆլիս գտնուած ժամանակ Վեհարանում մշտական հերթակալներ կը լինեն Կառավարիչ Յանձնաժողովի անդամներից, որոնց և պէտք է դիմել ամեն կարևոր դէպքերում։

Ընդունելութեան յանձնաժողովի վերոյիշեալ անդամներին առանձին կոչնագիր չէ ուղարկւում և խնդրւում է շնորհ բերել ճիշտ 8 ժ. երեկ. ինչպէս և Վեհափառ Հայրապետի ամենահաւատարիմ տանելու հրաւիրուած ներկայացուցիչները, հայոց գիմնազիաների, պրոֆեսոր Վարդանեան և Թաղական խորհրդի ներկայացուցիչները, որոնք յատուկ հրաւիրագիր են ստացել։ Վեհարանում կազմակերպուած է յատուկ Տեղեկատու Բիւրօ ճշգրիտ լուրեր և տեղեկութիւններ հաղորդելու ժամերին այն բոլոր դէպքերի և հարցերի մասին, որ կապուած են Վեհափառ Կաթողիկոսի և Վեհարանի շուրջը։ 3—2

1019

ՎԱՅՐԿԵԱՆԻ ԽՈՀԵՐ

XVIII

Իտալացին

Դառն զանգատներ են հնչում իտալական մամուլի էջերից։

Գանգատւում են իտալացի հայրենասէրները, որ արտասահմանը չի գնահատում գարիբալդեան հայրենիքի ճիգերը, նրա ռազմական թռիչները, նրա զոհողութեան չափը յօգուտ ընդհանուր, դաշնակցական դատի։

Գանգատւում են, որ օտարները հեգնանքի ժպիտ միայն ունեն իտալական պատերազմի վերաբերմամբ, հեգնում են նրա շարժման թափը, նրա «կրիայի քայլերը»։

Ահազին պորտը է արել իտալացի մի հրապարակախօս Եւրոպայում և Corriera della Sera-ի մէջ պատմում է իր տպաւորութիւնները։

Աթէնքից մինչև Սկանդինաւիա—առում է—ես տեսայ նոյն հեգնական՝ արհամարհոտ վերաբերմունքը դէպի իտալական պատերազմը... Յունաստան, Սերբիա, Բուլղարիա, Ռումինիա, Ռուսաստան, Շուէցիա, Նորուէգիա—ամեն տեղ։

Այո, անգամ քոյր, ցեղակից Ռումինիայում, ուր Իտալիայի անունը շրջապատուած է գուրգուրանքով,—անգամ այնտեղ՝ հեգնանք ու տարակուսանք։

Իտալիան սուտ բացակայ է համաշխարհային բաղխումների թատերաբեմից. «L'Italia assente»...

«Մեր ռազմաբեմի լուրերը երկրորդական տեղ են գրաւում օտար թերթերի մէջ, մենք Իզոնցոյից դէնը չենք գնում, մեր պատերազմը արժէք չունի, մենք «մակարոնիի» երկիրն ենք»... «Siamo il paese dei macaroni»...

Եւ սրտացաւ հրապարակախօսը կոչ է անում իտալական մամուլին ու պետութեան, սկսել ուժեղ պրոպագանդ դրսում Իտալիայի համայքը բարձրացնելու նպատակով։

«Մեզ չեն յարգում, չեն գնահատում, «Մեզ չեն ճանաչում...Չեն ճանաչում մեր զօրքը, նրա ռազմական կռիւը, մեր զինուորների արիութիւնը, զօրավարների հմտութիւնը, և վերջապէս, մեր ռազմաբեմի հսկայական խոչընդոտները»։

Տրագիքական մի չեշտ կայ այդ գանգատների, այդ մոլեգին անհզանգի մէջ... Յիշեցնում է մեր հայկական իրականութիւնը։ Մենք էլ տասնեակ տարիներից ի վեր գանգատւում ու տարւում ենք, որ Եւրոպան չի ճանաչում մեզ, չի գնահատում ոչ մեր անհունի մարտիրոսագրութիւնը, ոչ էլ մեր յուզիչ, ազատագրական վիպերգութիւնը. չի իմանում, թէ ինչքան խիզախ ու արիւնալի թռիչներ են գործել հայկական ազատամարտի հերոսները—հրամանատարներ ու պարզ հայդուկներ—Զէյթունից մինչև Վասպուրական, Սասնոյից մինչև Կովկասեան սահմանները. չի իմանում, թէ ինչ անհելի խոչընդոտներ են ունեցել հայ յեղափոխական ռազմաբեմում, ինչ դժբախտ տագնապներ

է ապրել հայ փոքրիկ ու մարտնչող ժողովուրդը, ինչքան զոհառատ ու դաժան է եղել նրա կռիւը բազմապիսի թշնամիների դէմ...

Այո, այնպէս նման է իտալացի հայրենասէրների անհզանգը մեր հայկական անհզանգին... Նման է և ապրեր, սակայն։ Բախտը, յամենայն դէպս, անհամեմատ աւելի է հովանաւորել Իտալիային։ Ամենաբախտաւոր աստղի տակ էր, որ բռնկեց նրա ազատագրական պատերազմը անցեալ դարու 50-ական թւականներին։ Ողջ լուսաւոր աշխարհի համակրութիւնը իր կողմն էր և իրեն հետ էր Ֆրանսիայի ապառազինուած բանակը։

Եւ կամաւորական շարժումը հրաշքներ գործեց Գարիբալդիի արծւային թևերի տակ, մին միւսի ետևից ամբողջ իտալական հարաւի քաղաքները խլեցին միջնադարեան բռնաւորների ձեռքից։ Հայրենիքը ազատագրուեց՝ միացած, ամբողջացած, ազատագրուեց համեմատաբար քիչ զոհերով... Իտալական գիւցազներգութեան հոյակը տարածւեց ամենուրեք, ողջ աշխարհը խունկ էր ծխում Գարիբալդիին ու Մաձձինիին։

Սակայն... ճիշտ է և այն, որ նոյն աշխարհը այսօր փոքր ինչ սկեպտիկ է, թերահաւատ է Իտալիայի ռազմական հանճարի նկատմամբ. մարդիկ բնաւ չեն ազնուում Վիքտոր Էմմանուէլ III-ի բանակով ու հրամանատարներով...

Եւ եթէ այսօր իտալական բանակը յաղթականօրէն դուրս է քշում իր սահմաններից աւստրիացիներին, եթէ այդ առթիւ—կարծեմ առաջին անգամը այս պատերազմի մէջ—ամբողջ Իտալիան Գալերմօից մինչև Հռոմ ու Վենետիկ դրօշազարդւում է և ցնծութեան փոթորիկ հանում, դա միայն շնորհիւ այն հանգամանքի է, որ Ռուսաստանը անհելի ջարդ տւեց աւստրիացիներին Բուկովինայում...

Միք. Վարանդեան

Աթէնք, 21 յունիսի.

ՀԱՅԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԱԳԵՏՔՈՒՄ

Հայկական սարսափները ուսումնասիրող ամերիկեան քննիչ յանձնախումբը անցեալ ապրիլ ամսին հրատարակել է իր չորրորդ յուշագիրը, որը ի միջի այլոց բովանդակում է հետեւեալ տեղեկութիւնները Միջագետքում հայ աքսորեալների դրութեան մասին։ Յանձնախումբը հիմնւելով դիւանագիտական աղբիւրներից իր ընտացած տեղեկութիւնների վրայ՝ հաւաստում է, թէ Ամերիկայում ստացւել է մի հեռագիր, որի համաձայն անցեալ մարտի 1-ին Թիւրքիայի արտաքին գործերի մինիստրը որոշապէս յայտարարել է, որ հայերի դէմ սկսուած հալածանքները և տեղահանութիւնը

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ՆՈՐ ԵՂԲ. ԵՖԻՄՈՎՆԵՐԻ ՑԻՐԿԸ

Միքայէլեան պրոսպ., Մուշտայիդի մօտ, սեփակ. ամառային շէնք։
Շէնքը ծածկուած է արտասահմանեան անթափանց բրեզենտով։
Այսօր, յունիսի 25-ին, տեղի է ունենալու մեծ գալա-ներկայացում կազմուած 20 №№-ից։ Մասնակցութեամբ ամբողջ արտիստական կազմի և [illegible] I գասում՝ [illegible] ՎԼԱԴԻՄԻՐ, I գասում, անզուգական Ռումինական կանացի ԿԱՊԵԼԻ, ղեկավարութեամբ Սանֆանննեկոյի։ Մասնակցում է էկրանի արքայ ԲՈՒԲԸ և փղեր։
[illegible] օր ըմբշամարտի։ Մրցելու են հետեւեալ ըմբիշները. I զ. հանդիպումն համաշխարհային ըմբշամարտի չեմպիոն Մալորոսսիայի և յայտնի հնդկացի [illegible] Լեւին—Վ. Յեգգինսի, III զ. Ա. Զ.—Մանկօ-Ուալկովիչի, IV զ. Ուալադ—Պագոսեան [illegible] —Բրանենոսցևի։ Ըմբշամարտը ղեկավարելու է անձամբ Մոսկւայի յայտնի ըմբշամարտիկ Ա. Ս. Կեցերը։
[illegible]ՆՈՒՄ.—Կիրակի. յունիսի 26-ին, երկու հսկայական ներկայացում. Սիւրպրիզ երեխաների համար. առաջին անգամ է, որ ամեն մի հասակաւոր իր հետ կարող է վերցնել երկու, մինչև 10 տարեկան երեխայ։ Սկիզբն ուղիղ ցերեկւայ ժամը 1-ին։ 1—1

Էլեկտրո- „Լ Ի Ր Ա" Թատրոն
Յունիսի 21, 22 և 23-ին Հսկայական փոփոխութիւն նկարների
ՈՒԹ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻՑ ԲԱՂԿԱՑԱԾ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՅՐ
Գրաւիչ դրամա 6 մասից, գլխաւոր դերը կըկատարէ Փոլիկ Սուսաննան։
ԱՌԱՆՁԻՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Նկարը աչքի է ընկնում անսովոր ցընցող և սրտաշարժ տեսարաններով։ Գեղարւեստական բեմադրութիւն, արտիստների աննման խաղ։ 0—73
933

[illegible] ընկերութեան նպատով պահող գիւղական [illegible] Արամազդ ընկերութեան [illegible] կրթութիւն ստացած [illegible] դպրոցների համար հարկաւոր են միջնակարգ կրթութիւն ստացած
ՌՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ
[illegible] մանրամասն պայմանների մասին թող դիմեն. Баку, инженеру А. Г. Вачьянцу. Романовскій пр., д. Арафелова. Խնդրատուները պիտի ներկայացնեն նաև իրենց ուսման վկայականները կամ նրանց պատճէնները, տալով [illegible] իրենց նախկին գործունէութեան մասին տեղեկութիւններ։ 1016 3—2

Տեղափոխուեցով արտասահմանից
ԲԺԻՇԿ
Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
Նախկին ասիստենտ Բեռլինի համալսարանի կլինիկաների,
[illegible] կանանց հիւանդութիւնների, մանկաբարձութեան, կանանց [illegible] միզասեռական օրգանների և նրանց [illegible] հիւանդութիւնների, ընդունում է ամենայն օր, երեկ. ժամը 5 մինչև 7, Հասցէ. Верійскій спускъ, № 1, домъ Меликъ-Азарьяна, кв. 19. Հեռ. 1—96. 50—49
524

ԲԺԻՇԿ
Բ. Գ. ՆԱՐԻՄԱՆՈՎ
Վեներական, կաշւի, սիֆիլիս և նոյնպես [illegible] «606» և «914» [illegible] հիւանդների ընդունում ամեն օր, երեկ. ժ. 6-ից մինչև 8-ը, Միքայէլեան փող., № 33, Հեռախօս 16-17. 1020 100—1

ԲԵՌԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ.
ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
ՆԵՐՔԻՆ հիւանդութիւնների ընդունելութիւնը. ԹՈՔԱԽՏԻ [illegible] սրտի, լեարդի, ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ, ԵՐԻԿԱՄՆԵՐԻ և այլ օրգանների [illegible] լուսանկարելը լուսաւորած ՇԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐԻ ճառագայթներով։ Ամեն օր 9—1 ժ. բացի կիրակի օրերից։ Բեհբուտովսկայա № 23, հեռ. 7—94. 25—19
744

ԲԺԻՇԿ
Յ. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւն, ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. 5—7 ժ.
Սերգիևսկ. փ., № 1, հեռախօս 16—69. 25—2
858

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ ԵՒ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ
ԿԵՕՆՃԵԱՆ ԱՄՈՒՍՆԻՆԵՐԻ
Պլոմբ. ոսկուց, արծաթից, ֆարֆորից. ատամի հեռ. առանց ցաւի։ Արհեստական ատամներ ոսկուց (առանց քիմքի) և կաուչուկից՝ կատարելագործած մեթոդով։
Ընդուն. 10—2-ը ցեր., 4—7 երեկ.։ Լերմոնտովսկայա փող. № 1, ժուալը պետերբուրգից։ 936 100—75

ՀԱՅ ՕՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ
Սրանով յայտարարում է, որ գրասենեակը բաց է ամեն օր, առ. 11—1 ժ., երեկ. 6—7 ժ.
Ամառային Յանձնաժողով 3—1
864

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Նախ. օրդ. Մոսկւայի համալսարանի և Բեռլինի համալս. պրոֆեսոր Գոոների ասիստենտ։ Նախկին տարիների նման մայիսի 1-ից կընդունի հիւանդներին, Կովկ. հանք. ջրերում՝ Պեատիգորսկում, Հասցէն՝ Դվորեանսկայա փողոց, սեփական տուն, № 6, տելեֆոն № 106. 50—27
924

digitised by A.R.A.R.@

գաղթել են վերջապէս և թէ աքսորուած բողոքական և կաթոլիկ հայերն այժմ թոյլտւութիւն են ստացել վերադառնալու իրենց տները։ Պոլսում լուր է տարածուել, որ աքսորեալների դրութեան մէջ նկատելի է որոշ բարւոքում և թէ հայկական նպաստի գումարները այժմ բաժանւում են հայերին առանց տեղական թիւրք իշխանութիւնների միջամտութեան։

Վաշինգտոնի արտաքին գործերի պաշտօնատուն հասել է Պոլսի ամերիկեան դեսպանի մարտի 17-ի թւակիր մի գրութիւնը, որ տեղեկութիւններ է տալիս հայ աքսորեալների նպաստի գործի մասին։ Դեսպանը գրում է, թէ Հալէպի ամերիկեան հիւպատոսը տեղեկագրում է, որ կէս միլիոն հայ աքսորեալները այժմ գտնւում են Դամասկոսի, Զօրի և Հալէպի նահանգների մէջ։ Նրանք ամենքը կարող են նպաստ ստանալ Դամասկոսի և Հալէպի նպաստամատոյց մարմիններից։ Կարիքն կայ շատ աւելի մեծ գումարների։ Պոլսում գտնւող մի ականաւոր ամերիկացի (Բ.) յայտարարել է, որ արդէն ընդունւած նպաստի գումարները հրաշքներ են գործել և եթէ կանոնաւորապէս շարունակւի նպաստի գումարների առաքումը, դա անկասկած բնաջնջումից պիտի փրկէ մի վաղեմի քրիստոնեայ ազգ։

Ըստ այս վերջինի ստացած տեղեկութիւնների, բացի վերոյիշեալ կէս միլիոն հայ աքսորեալներից, Թիւրքիայի զանազան կողմեր էլ ցրւած կան մօտ 300,000 հայ գաղթականներ, որոնք կարօտ են օգնութեան։ Ներկայ գումարները անբաւարար են նրանց կերակրելու և թէ մի միլիոն դոլլարը կարելի է օգտակարապէս գործածել։

Ամերիկեան այս տեղեկագիրը ցոյց է տալիս, որ վերապրողների թիւը ցոյց կատարուած հաշւեն-ւում է, Հալէպի ամերիկեան հիւպատոսը գրում է, որ Հալէպի, Դամասկոսի և Զօրի մէջ կան կէս միլիոն աքսորեալներ, որոնց պահպանման համար մինչև ապրիլի սկիզբը միմիայն Ամերիկայից ուղարկւած է մօտ մի միլիոն ռուբլի։ Ցուցագիրը տալիս է նաև թւեր և ուրիշ տեղեկութիւններ։

Արշակ Սաֆրաստեան

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐ

III

Լուրջ ու ժամանակ երկարաշունչ հայագիտական ուսումնասիրութիւններին վիճակւած է, մինչև այժմ էլ, լոյս տեսնել, մեծագոյն մասամբ, օտար, ոչ հայերէն լեզուներով։ Այստեղ մենք նկատի չենք առնում այն հայագէտներին, որոնք օտար ծագում ունեն, հայ չեն, հետևաբար և պիտի գրեն իրենց մայրենի լեզուով։ Նկատի առնում ենք մենք հայ հայագէտներին, որոնք, լինելով շատ հմուտ հայերէնագէտներ, հարկադրւած են լինում գրել օտար լեզուներով։ Այսպէս է մանաւանդ Ռուսաստանում։ Մեր համբաւաւոր Մ. Էմինը, Ք. Պատկանեանը, Գ. Խալաթեանը հայերէն լեզուով այնքան քիչ են գրել իրենց մասնագիտութեան վրայ, որ կարելի է ասել, թէ համարեա ոչինչ չեն գրել։

Այս տարօրինակ երևոյթն առաջանում է այն հանգամանքից, որ հայ միջավայրը չափազանց աննպաստ է, գռեհիկ է՝ հայագիտական լուրջ աշխատութիւններ գնահատելու համար։ Մենք ոչ ապահովւած գիտնական ընկերութիւններ ունենք, ոչ նոյնիսկ մի հատ ամսագիր, էլ ինչպէս կարող է հայ գիտնականն իր մայրենի լեզուով իր գիւտերը հաղորդել իր հայրենակիցներին։

Այս խորհրդակցութիւնները մեր մէջ յարուցեց պրոֆեսոր-դոցենտ Ն. Ադոնցի մի նոր մեծ աշխատութիւնը, որ լոյս տեսաւ Պետրոգրադում ներկայ 1916 թւին Գիտութիւնների Ակադեմիայի հրատարակութեամբ։ Աշխատութեան վերնագիրն է. «Діонисій Θракійскій и Армянскіе Толкователи—Արւեստ Դիոնիսեայ Քերականի և Հայ մեկնութիւնք նորին»։ Մի ստուար հատոր, մօտ 500 երես։

Այս գիտական աշխատութիւնը չափազանց մասնագիտական է և կարող է մատչելի լինել շատ սահմանափակ շրջաններին։ Բայց այս, ի հարկէ, չէ խանգարում որ ոչ-մասնագէտներն էլ իմանան թէ որքան բարձր արժէք ունի այդ գործը։

Քրիստոսից մի դար առաջ ապրում էր Դիոնիսիոս յոյն գիտնականը, որ կազմեց քերականութեան ձեռնարկ։ Այս գործին վիճակւած էր մի անսովոր հռչակ հին աշխարհում։ Նա թարգմանւեց համարեա բոլոր լեզուներով և նրա մեկնութիւնները մի ամբողջ գրականութիւն առաջացրին։ Քերականութիւնը հին գիտութեան մի կարող ճիւղն էր կազմում։

Հայերը վաղ ծանօթացան այդ գործի հետ։ Իսկ երբ իրենք էլ ունեցան գիր ու գրականութիւն, թարգմանեցին։

Դիոնիսիոսի քերականութիւնը առաջին անգամ հրատարակեց հայ գիտնական Շահան Ջրպետը Պարիզում 1824 թւին, յունարէն բնագրի հետ և ֆրանսերէն թարգմանութեամբ, որ կատարել էր ինքը*), աւելացնելով նաև բացատրութիւններ և ծանօթութիւններ ֆրանսերէնով։

Այժմ պ. Ադոնցը ընդարձակ և բազմակողմանի ծրագրով է տալիս մեր հին գրականութեան այս հնագրական յիշատակարանը։ Նա հրատարակում է ոչ միայն հռչակաւոր Քերականութիւնը, այլև այն ամբողջ գրականութիւնը, որ կազմել է նրա շուրջը դարերի ընթացքում։ Եւ մեր առջև է մի վերին աստիճանի բարեխիղճ և մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւն։ Հարկաւոր է եղել ուսումնասիրել բոլոր ձեռագրերը և դրա համար պ. Ադոնցը ակադեմիայի յանձնարարութեամբ երկու անգամ Վենետիկ է գնացել, ինչպէս նաև Էջմիածին։

Մանրամասնութիւնների մէջ եթէ մտնելու լինենք, «Հորիզոնի» ընթերցողների համար բոլորովին անհասկանալի պիտի դառնայինք։ Մի բան նալի պիտի լինի ամենքի համար։ Այդ այն է, որ պ. Ադոնցի այս գործը պիտի դառնայ հայ լեզւի պատմութեան հոյակապ աղբիւրներից մէկը։ Եւ որովհետև ամենքս գիտենք, թէ ամէն մի ազգի համար նրա լեզուն է ամենամեծ արժէքը, ուստի և ինքն ըստ ինքեան հասկանալի կը դառնայ, թէ պ. Ադոնցը որքան գեղեցիկ գործ է կատարել հայ ազգի կուլտուրական ամենաթանկագին և ամենաներքական ստացւածքի ուսումնասիրութեան համար։

Անկախ այս հանգամանքից՝ այս գիրքը վերին աստիճանի մխիթարական երևոյթ է ներկայացնում իբրև գիտական գործ։ Հեղինակը ցոյց է տալիս մեծ հմտութիւն, մանր պրպտումների տոկունութիւն, ընդարձակ լաւատեղեկութիւն։

Գիտութեան մարզիկ շատ քիչ են մեզանում։ Ուստի մենք յաջողութիւն ենք ցանկանում պ. Ադոնցին նրա գիտական գործունէութեան փշոտ ասպարիզում և յուսով ենք, որ նա իր ապագայ ուսումնասիրութիւններով էլ երևան կը գայ իբրև մի երևոյթ, որ պատիւ է բերում հայ ցեղի քննական-վերլուծական մտքին։

Լէօ

*) «Grammaire de Denis de Thrace, avec notes et eclaircissements par Ch. Cirbet».

„ՀՈՐԻԶՈՆԻ" ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՑ

Ալեքսանդրապոլ, 20 յունիսի

Այսօր այստեղից մեկնեց Սարիղամիշի ուղղութեամբ դէպի Էրզրում, Խնուս, Մուշ և Բասենի հովիտը Մոսկւայի հայկական Կոմիտէի առաջին բեռնակիր տրանսպորտը, գլխաւորութեամբ պ. պ. Դաւիթ Գրիգորեանի և Աւետիս Ռուբինեանցի։ Խումբը բաղկացած է 10 հոգուց, որոնց հետ և մեկնեցին նաև գլխաւոր լիազօր բժիշկ Ասրիանը և Էրզրումի շրջանից ... րեղին Տէր-Բաղդասարեանը։ Խմբի միջոցն է Էրզրումում, Խնուսում, Մուշում և Բասենի հովտում կարիք զգացւած պարագային բաց անել հայ գաղթականութեան համար սննդատու կայաններ, թէյարաններ և նոյնպէս բժշկական օգնութիւն հասցնել գաղթականութեան։

Գիւմրեցի

ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՑ

II

Խնուս բերդ, 8 յունիսի

Ղարաքիլիսէից ճանապարհւում ենք Խնուս. մեզ հանդիպում են Բիթլիսից նոր բերւած թիւրք գերի զինւորներ ժողովրդական տարազով։ Դրանք այն զօրքերն են, որոնք մինչև առաւօտ Բիթլիս գրաւելը կռւել են և յետոյ հագուստները փոխելով հպատակ անձնաս ժողովուրդ ձևացել։

Հասնում ենք Զըլ-Կանի գիւղը,

Դութաղում սպասում ենք երկու օր. մեզ հանդիպում են Մշի դաշտի Հըէշտեր գիւղացի գաղթականներ, թւով 40 հոգի, որոնք զին. կոմենդանտի հրամանով կերակրւում են զինւորական միութեան կայանում և երկրորդ օրը շարունակում են իրենց ճանապարհը դէպի Ալաշկերտ։

Դութաղից 28 վերստ հեռու իջևանում ենք Կանիէ-Սպի գիւղում,

Մտնում ենք Խնուսի շրջանը։ Վար ու ցանքս չկայ։ Ամեն մի գիւղում հաւաքւել են մի քանի աղբիւր։ Խոտի հունձի ժամանակն է, բայց հնձելու գործիքներ չկան, որովհետև եղածները կողոպտւած և փչացւած են թիւրք վանդալների կողմից։ Կեանքի ապահովութիւն չկայ, շրջապատում լեցւած հազարաւոր քիւրդ փախստականների պատճառով։

Մայիսի 28-ին նոյն Չեռնակի քրդերը յարձակւում են Քաղաք. Միութեան գործով Մանազկերտ գնացողների վրայ, եղած ապրանքը կողոպտւում և չերւանչեցի Գէորգ Ղազարեանին ու մի ուրիշին սպանում են։

Խնուսում գաղթ. գործին օգնում են Քաղաք. Միութիւնը և Կենտ. Կոմիտէն։ Գաղթականները տեղաւորւած են շրջանի գիւղերում, որոնք իրենց միջոցներով են ապրում. ցորենը դժուար է ճարւում փութը 3 ռուբլով։ Գործի սկզբից մինչև օրս վերոյիշեալ ընկերութիւնները միասին աշխատել են և փոխադրել Կովկաս ու Ղարաքիլիսէ շրջա...

Խնուսում Քաղաք. Միութեան կողմից պահւում է մի հիւանդանոց 30 մահճակալով։ Կան 28 հիւանդներ, մեծ մասով դեզինտերիայով վարակւած, բժաւոր տիֆ չկայ։ Կայ նաև մի որբանոց 40-ի չափ թուլակազմ որբերով, որոնք խնամւում են ժամանակաւորապէս։ Որբերի սնունդն ու անկողինը լաւ է, բայց հագուստ չկայ, գրեթէ բոլորովին մերկ ու բոբիկ են. բացի մէկ-մէկ հատ ճերմակ վարտիկից ու շապիկից, ուրիշ ոչինչ չունին։

Մուշում հացի սով է։ Հաւանական է, որ այդտեղի մեծաքանակ գաղթականութիւնը փոխադրեն Կովկաս և Ալաշկերտի շրջանը։ Դրա համար էլ նոյն ընկերութիւնները այժմեանից պաշարի պատրաստութիւն են տեսնում, որպէսզի ժողովուրդը գաղթեցրած պարագային օգնութիւն հասցնեն մի քանի օրով, մինչև Ալաշկերտ ու Կովկաս հասցնելը։

Խնուս-Մուշի Քաղ. Միութեան լիազօր պ. Ռուբէն Տէր-Մինասեանը 3 թռուցիկ խմբեր է ուղարկել՝ Վարդոի, Մուշի և Բիթլիսի շրջանները յառաջացող զօրքի կռնակից փախստականներին օգնելու։ Նոյնպէս նոր կայաններ պիտի բանայ Նազէամ, Դութաղում և մի հիւանդանոց էլ Մանազկերտում։

Խնուս-բերդում կոտորածից ազատւել են 400 հոգի, իսկ շրջանում ընդամենը 2,500 հոգի։

Վաղարշակ Ցոխիկեան

ԶՈՒԼՈՒՄԻ ԵՐԿՐԻՑ

Մի հայու կեանքը փրկւում է մի օսմանեան ոսկիով. ուստի կոչ ենք անում, որոնց սրտին մօտ են հայ ժողովրդի Յացորդները, չըխնայէ մի ոսկի և փրկէ գերի մնացած 4—5 հազար թշւառներին։

Ցաքրգեղի նւիրատուներին խնդրում ենք ուղարկել իրենց նուէրները «Հորիզոնի» միջոցաւ կամ ուղղակի Ազգային Բիւրոյին։

Մուրադ և Սեպուհ

Ծան. Օսմանեան ոսկին 18 ռուբլի է։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

ԳԵՐ. ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ՇՏԱԲԻՑ

23 յունիսի

Արեւմտեան ճակատ. — Պոլեսիէից դէպի հարաւ մեր զօրքերն երեկւայ ընթացքում դարձեալ խոշոր աջողութիւններ ունեցան։ Կոստիւխնովկայի շրջանում ամբողջութեամբ վերցրինք թշնամու մի մարտկոց և բազմաթիւ գերիներ։ Բացի այդ, այստեղ վերցրինք նոյնպէս 22 սպայ և 350 զինւոր։ Ռազնիչայից դէպի հիւսիս-արեւմուտք (Ստիրի վրայ, Կոլկից հիւսիս) մենք գրաւեցինք 2 թնդանօթ, 3 գնդացիր և աւելի քան 2,300 գերի։ Գրուզեատինից դէպի հիւսիս-արեւելք մենք վերցրինք թշնամու խրամատները և աւելի քան 300 գերի մի գնդացիրով։ Ստիրի և Ստոխոդի միջև (Սոկուլից արեւմուտք) և աւելի հարաւ թշնամին ծաւալեց թնդանօթային կրակը ու մի քանի ապարդիւն հակայարձակումներ գործեց։ Գալիցիայում արտիլերիական ուժեղ նախապատրաստութիւնից յետոյ մեր զօրքերը եռանդուն յարձակման դիմեցին Ստրիին Ստրիպայից արեւմուտք և Դնեստրի աջ ափին։ Թշնամին յետ շպրտւեց և նահանջում է։ Մեր զօրքերը մօտենում են Տորոպեց և Սուխոդոլ գետերին (Դնեստրի ճիւղեր)։ Այստեղ գերի վերցւեց մինչև երեկ մօտ 5,000 հոգի 11 գնդացիրով։ Մեզնից սպանւեց ընդհանուր շտաբի քաջարի կապիտան Բագոլիւբսկին։ Վերոնիկի գիւղի (Մոնաստերժիսկից արեւելք) գրոհի ժամանակ գերմանացիները մեր զօրքերին դիմաւորեցին եռացող հեղուկի հոսանքով, որի պատճառով, գիւղի գրաւումից յետոյ, բոլոր գերմանացիները սրախողխող արւեցին։ Գերի վերցրինք աւելի քան 1,000 հոգի։ Մի տեղ խրիմցի մեր քաջ թաթարները ձիաւոր գրոհով հակառակորդի նահանջը փոխեցին փախուստի։ Երեկ 20 կարիճ կոզակներ լողալով անցան Դնեստրը Դոլինա գիւղի մօտ և աջ ափին գերի վերցրին 5 սպայ, 108 զինւոր և մի թնդանօթ։ Ռիգայի ծոցի շրջանում գերմանացիները հակայարձակման դիմեցին՝ երեկ մեր նրանցից գրաւած դիրքերի ճակատամասերի վրայ։ Մեր զօրքերը, բերելով գերիներ և թշնամուց վերցւած հրազէն, քաշւեցին դէպի իրենց նախկին դիրքերը։ Թնդանօթային ուժեղ կրակը շարունակւում է։ Դւինա գետի և Դւինայի դիրքերի ճակատում և աւելի հարաւ տեղ-տեղ թնդանօթային եռուն հրաձգութիւն է։ Բոյարի մօտ, Դւինայի վրայ, Ֆրիդրիխշտադտից վերև, մեր թեթև արտիլերիայով ջախջախեց գերմանական մի թեթև մարտկոց։ Մարտկոցը տանելու համար գերմանացիների արած փորձերը չյաջողւեցան։ Ջարդւած թնդանօթներից մէկին մօտեցող լծկանները կոտորւեցին։ Մինչև մութը կոխելը գերմանացիները երեսի վրայ թողեցին թնդանօթները։ Բարանովիչի ուղղութեան վրայ կռիւները շարունակւում են և մեզ համար նպաստաւոր են անցնում։ Մեր գրաւած թշնամու դիրքերի ճակատամասերի դէմ Թ... պատակով, քանիցս հակայարձակումներ է դիմում, որոնք մեր կողմից աջողութեամբ վանւում են։ Յունիսի 20-ից 22-ը մենք գերի ենք վերցրել այստեղ 74 սպայ, 4 բժիշկ և մօտ 3,040 զինւոր։

Կովկասեան ճակատ. — Պլատանայի շրջանում մեր զօրամասերը դարձեալ առաջացան։ Պոնտական Տաւրոսի և Ճորոխ գետի միջև մենք վանեցինք հակառակորդի հակայարձակումները. Նոյնպէս յետ վանւեցին թիւրքերի դիմադրական հարւածները նաև Ճորոխ գետից հարաւ, ուր մեր զօրամասերը գրաւեցին լեռնագագաթի ամրութիւնը։ Գրոհների ժամանակ թիւրքերը գործածեցին այնպիսի ռումբեր, որոնք պայթելիս հեղձուցիչ...

ՄԻ ԾՐԱԳԻՐ*)

IX

Ուհան ամին հասաւ քաղաք։ Նախ ճանապարհին ու յետոյ քաղաքում մէկի, երկուսի չպատմեց իր գլխին եկած զուլումը. պատմում էր, պատմում ու վերջում հարցնում.

— Բա մի ծրագիր չի կայ էսենց զուլում կրակի համար, մի ծրագիր, ձեզ մատաղ...

Տեղ հասնելուն պէս գնաց Մաաթէոս աղի տունը, Տիգրան-բէգի մօտ, գումայի հռչակաւոր ձայնաւոր Մանէլխանի, որ պատմի նրան իր ցաւը՝ համոզւած, որ նա խակոյն և եթ թէ ծրագիրն է ճանաչելու, թէ սպեղանի է դնելու իր ցաւին։ Փողոցից փողոց թափառելով մեծ դժւարութեամբ գըտաւ Մաաթէոս աղի պալատը, քաղաքի այն թաղում, որտեղ մէկը միւսից աւելի ճարտարւած Մաաթէոս աղաներ են ապրում։ Երբ մօտեցաւ հանդիսաւոր մուտքին, շէկյարն խակոյն նկատեց նրան, չապաղով դուրս եկաւ փողոց՝ ըստ երևոյթին շուտափոյթ գըզելու անկոչ հիւրին։ Ուհան ամին նրան մեծաւոր կարծելով խակոյն վերցրեց փափախը։

—Հ՞ը, ինչ կայ. ինչ ես ասում. գնա, անցի, էստեղ կանգնել չի կարելի,—ասաց շէկյարը։

Բարեխառնարար հայ էր. Ուհան ամին իր ցաւը նրան կարող էր պատմել. սկսեց՝

—Քեզ մատաղ, չորս տղէս կռւումն սպանւել են ու մի տուն լէշը եթիմ թող արել վզիս։ Եկել եմ ճար ու իլաջի մեր Մաաթէոս աղի ու Տիգրան-բէգի կուշտը։ Ասում են ծրագիր կայ...

— Լաւ,—ընդհատեց նրան շէկյարը ոտի ձայն լսելով վերևից։ Կարծելով, թէ աղաներից մէկն ու մէկը ցած է իջնում ու անկասկած յանդիմանելու է իրեն, որ թողնում է իր գործը ու գլուխ դնում զանազան բռնակների հետ, շտապեց ազատւել մի կերպ անկոչ հիւրից, որին խակելու վճռականութիւն չունեցաւ սակայն. չէ որ նա ահռելի բան էր պատմում...

— Լաւ. գնա դուռնիկ Մարութի մօտ,—ասաց նա,—շուտ եկ հրէ էն դարւազով մտի հայեաթը. Մարութն էնտեղ ա. կը գտնես։ Ես հիմի ժամանակ չունեմ քեզ լսելու։ Մարութը ձեր գեղերանքիցն ա. ճանաչելիս կըլես. դէ, գնա. էստեղ շատ կանգնել չի կարելի։

Ուհան ամին գնաց հայեաթը. շշկըւած դէս ու դէն նայելով գտաւ Մարութին։ Իրաւ իրենց գաւառի գիւղերանքից էր. ինքը չէր ճանաչում. բայց Մարութը լաւ ճանաչեց նրան՝ ասաց, որ քանիցս անգամ նրա տանը պատահած է, նրա աղ ու հացը վայելած. հրաւիրեց իր նկուղը։

— Է՛, քեզ մատաղ,—ասաց Ուհան ամին,—գլխումս խակի խելք ա մնացե՞լ, որ ես մարդ ճանաչեմ. լիսն ու մթինը աչքիցս ընկել ա...

— Ինչ ա պատահել, Ուհան ամի. խակի հարցրի ոչ. դա ձի, քաղաքն ձի. էդ ինչ քամի ա բերել քեզ էստեղ գցել։

— Էնհենց մի քանի, էնհենց մի զուլում քամի, որ հիմնայատակ ա արել իմ տունն ու տեղը...

Ուհան ամին պատմեց իր տան գըլխին եկած աղէտը՝ քանիցս անգամ ընդհատելով իր անհեզ պատմւածքը հեկեկանքներով։ Շատ լաց եղաւ, երբ յիշեց, թէ ինչպէս մեռաւ Թամամտառը՝ Խուրոյի ու Եփրեմի պատկերները կրծքին սեղմած...

— Հիմի եկել եմ մի ճար ու իլաջի, Մարութ, քեզ մատաղ. մեր Մաաթէոս աղի ու Տիգրան-բէգի կուշտն եկել։ Ասում են մի ծրագիր կայ. Նըրանք կը գիտենան, էն ծրագիրը որ նրանք ինձ ասեն, ճամբայ նշանց տան ու իրենք էլ դժար տեղերում քոմակ անեն, մի օգնութիւն կըլի, գիտում եմ. էս սհաթիս հրէ 14 եթիմ կայ իմ տանը՝ դիփ խուրդա-խշիմ. էն ինչ պիտի ըլլի նրանց հալը... Քեզ խընդրում եմ, որ ինձ տանես առաջ Մաաթէոս աղի կուշտը. Նրան դիփ մանդրամասը ասեմ, խոնայ էլ Տիգրան բէգի։ Մեր աղէքն են, մեր հողի մարդիկն են. գիտում եմ, քոմակ կանեն։ Մի ծրագիրն ասեն, ծրագիրը, ճամբայ նշանց տան. Թացածը հեչ ա. չկայ թագաւորի ուրան կուշտը կը գնամ...

— Մաաթէոս աղի անունը տալ մի, ասաց Մարութը դէս ու դէն նայելով՝ կասկածն զգուշանալով կողմնակի լսողից,—շարունակեց նա, ցածրացնելով ձայնը—նա... հոգի չունի, սրտի տեղ մի սնդուկ քար ա դրած նրա կրծքումը։ Ջանիցը կոպէկ չի դուրս գալ մի բարի գործի համար. իսկ հարստութիւնը, հարստութիւնը — տուտ ու պուճախ չունի. հարստութիւն որ հիմի ա գալիս էս կուռ թուղումը քանի-քանի քեզ պէս խեղճերի տունն ա քանդում, իսկ Մաաթէոս աղի ու իրան նմաններին տները դհա լաւ շինւում. կանաչ կարմիր հարիւրանոցները կարկուտի պէս թափւում են նրանց գլխներին. մինին երկու, մինին հինգ են աշխատում։ Ինչ մեծ փողրամթ կայ, հրէ նըրանց ձեռքին. Մաաթէոս աղէն հենց երկու-երեք փողրամթ ունի։ Էդ էլ Տիգրան-բէգն ա գլուխ բերել. դումի մեծ չլէն ա. ամէն բան ձեռուքը գալիս ա։ Բա, դովլաթը հիմի հարուստներինն ա, Ուհան ամի. կուրց աղաս են դիփն էլ. հազար հազարից մինն է նրանցից հիմի արին թափում թագաւորի համար։ Քոթամի տունը քանդրւի. նրա ձեռուքը ամեն բան գալիս ա. սալդաթի թուղումը հարուստները ուրանց բանը լաւ են դրստում, գիտես հոս...

— Գիտում եմ, էն էլ ինչ եմ գիտում. ես որ փողատէր ըլէի, իմ որդկերանցից, ձի ա գիտում, խակի մինն էլ չըլէր սալդաթ գնացած... Մեր գեղերանքումը հրէ քանի-քանի հարուստ կայ, որոնց տղէքը սալդաթ չեն գնացած իրենց փախտին ու հիմի էլ կուրց աղատ ման են դառում բոլ-բոլ. ձի մինի անունը տամ՝ Եղախանանց Անդրիասը մին, Սովանանց Թունին երկու, Տէրունանց Առաքամը իրեք, մեր Տէր-Մարտիրոսը չորս, որ չւայ իրիկու համբարեմ, վերջանալ չի նրանց թիւը... Ոչ տաւարից, ոչխարից ծախէի, ես էլ կարող էի մի երկուսի ազատել. ամա նամուսս վեր չի կալաւ, ես ու ես ասեցի՝ էս որ լոխս էլ քոթամի զոռաւ ազատենք մոր տղերանց, բա թագաւորն առանց սալդաթի ինչ կանի ա՞ր, չէ որ նրան սալդաթ ա պէտք մեզ պահպանելի համար։ Տազ արի, կանաչ-կարմիր հարիւրանոցները ձեռին դէս ու դէն չարի, ու տղերանցս մինը մինի ետևից տարան,

— Էդհենց ա աման տեղ, Ուհան ամի, խեղճերն ու նամուսաւորներն են թագաւորին սալդաթ տալիս,—ասաց Մարութը,—իսկ աննամուսը, անաբուռը քոթամի զոռաւ իրեն բանը տեսնում ա ու գնացողների վրայ ծիծաղում դհա... Հրէս է, քաղաքի էս թաղումը դիփ հարուստներ են ապրում, շատը միլիոնատէրեր. մինն էլ ա էս սհաթիս կռւումը մարդ չունի, ինչ ասեցի։ Ջանաւարի պէս տղէք ունին. հենցէն զոմէշի քեաւլէք ըլեն. ամա կուրց աղատ։ Բաւական չի, որ թագաւորին սալդաթ չեն տալիս, դեռ նրանից գողութիւն էլ են անում, թալանում են պոկում են խեղճ թագաւորին, զօրքը տկլոր, բոբիկ ու սովածծարաւ են թողնում էն գալում կռիւների միջին...

— Էդ ինչ են անում, Մարութ,— զարմացած հարցրեց Ուհան ամին։

— Փողրամթներում են գողանում, փողրամթներում։ Մեծ հարուստներից հրէ մի չորս-հինգ հոգի կան գողութեան համար բռնւած։ Գիտում չի թա ինչ են գողացել. կաղէթները գըտաղ արած են. ամա շուտով նրանց փուչերը կը բացւին։ Խեղճ Ուհան ամի. դեռ գիտում չես, թա էս փուշ աշխարհումը ինչեր կայ, ինչ՜ր... Քու տղերանցից մինը կամ միւսը, ա գիտում, ցրտից սաթիլմիշ ա ըլել ու մեռել մի դիրքում, այլ ... գիւլի ճանկ ընկել, և էդ ձեռ պատճառաւ, ձեր չնորհաւ. մի անխղճմտանք, մի անհոգի Մաաթէոս աղի որը փողրամթը ճանկ գցել ու ուտ հարկաւոր ա տեսած ու իւղած, նրա լաշից ու բողազից գողացել ա ու նրան իրան կեանքը, իր կնկայ, աղջկերանց ու հարսների պատիւը, իր պալատն ու միլիոնները պահող-պաշտպանող սալդաթին էս ձմեռւայ բուք-բորանին թողել էնտեղ բոբիկ, տկլոր, անօթի... Հիմի դու եկել ես նրանից ծրագիր ուզես քեզ համար. նա քեզ ծրագիր տըւող չի. քու ծրագիրը նա գիտալ չի. նա միմիակ իրեն ծրագիրն ա լաւ գիտում, լաւ ճանաչում ու նրանով աջէլ հենձում, ձախ էլ... Վա՜յ հոգի. նրան ծառայելով ես մեզ եմ գործում. ամա ճար չի կայ, Ուհան ամի. զեղումը հրէ կնիկ, երեխէք ունեմ. գիշեր ցերեկ հայեաթում ու քուչում ... չորանալով մի կերպ ցամաք հաց եմ հասցնում նրանց։ Ոչ մենակ էս չոր գլուխս ըլէր, հիմի վաղ էի թքել էդ անհոգի քոփակի վրայ ու գնացել էստեղից։ Ամեն մի դառարկ բանի համար մեռել-կենդանի քաշում ա, ինչ

*) Տես «Հորիզոն» № 137.

digitised by A.R.A.R.@

ՕՐՈՒԱՅ ՆՈԹԵՐ

ԱՌԱԿ ՄԸ

(Նւէր պ. Լէօին)

...ին առեն Սպահան քաղաքին մէջ օրէնք մը կար, որով ամէն մէկը եթէ գիշերը ժամը 12-էն ետք փողոցը գտնուէր, կը բռնէին զայն և ...ը մուր քսելով ամբողջ օր մը կը նախա-տէին փողոցներուն մէջ։

...ծեաց ու բարեպաշտ արհեստաւոր մը կար ի Սպահան, որուն կինը սակայն անառակ կեանք մը կը վարէր և գիշերները 12-էն ետք կու գար։ Ամուսնու խրատներն ու ...ները ոչ մէկ արդիւնք կու տան ու կինը կը շարունակէ իր չար ընթացքը։

...ն առեն ամուսինը կ'որոշէ գիշեր մը դուռը փակել՝ որպէս զի կինը խրատւի։

Գիշեր մը երբ կինը ժամը 12-էն քիչ մը ետք դուռը կը զարնէ, ամուսինը ներսէն կը յայտնէ իր հաստատ որոշումը։ Աղաչանք, պաղատանք, երդում կնոջ կողմէ—բայց անօգուտ։ Ծայրահատեալ կինը կը դիմէ խորամանկութեան.—դրան առջև գտնուող ջրհորին բերանը ծածկող քարը կը վերցնէ ու կ'ըսէ ամուսնուն.

— Եթէ տանէ կը վռնտես, գիս ալ կը նետուիմ ջրհորին մէջ, գնա և այն աշխարհին մէջ ...պարտական մնայ։

Այս ըսելով ջրհորը կ'երթայ ու մեծ աղմուկով կը նետէ ջրհորին մէջ։

Ամուսինը ամուսինը կը խղճահարի ու կը դուրս կ'ելլէ իր վարմունքի համար։ Դուռը կը բանայ կինը ազատելու համար։ Նոյն վայրկեանին կինը որ թաքնուած կ'սպասէր նորա ներս կ'ելլնայ տուն դուռը կը փակէ ամուսնուն վրայ։

Ժամը 12-ը կը հնչէ։

Գիշերային պահապանները կը մօտենան ու ...րդնեն ծերուկին դուրսը գտնուելու պատ-...ը։ Կինը' ներսէն ձայն կու տայ պահապան-...ուն։

— Ի սէր մարգարէի, գիս ազատեցէք այս ...ռակ ծերուկին ձեռքէն. որքան աղաչեցի, ...ևէ իր անվայել ընթացքը ու գողցի ...ները անպարկեշտ կեանք վարել— ...։ Այսօր թող պատժւի, որպէս զի խելքի գայ։

Ծեծելով տարաւ «յանցաւորը» արհեստաւո-...ը, երեսը մուր կը քսեն ու կը պտըտցնեն փողոցներու մէջ։

Սպահանի ժողովուրդը կը զարմանէ անա-...կ ծերուկը, որ յանդգնած էր ժամը 12-ին ...ւրս մնալ։

Առակս յԹւյաւ։

Լ. Աւետիսեան

...ղեր են առաջացնում։ Բարբը-... շրջանում հակառակորդի դիր-...երի ճակատամասը գրաւելիս մեր ...րքն անցան բազմաթիւ հրաւէն, ...փուչտի պաշար, ձեռնառում-...ր եւ այլն։ Դիարբէքիրի ուղղու-...եան վրայ, արևելեան Եփրատի (Մուրադ-չայի) գետահովտում մեր ...մասերը աւէնային հարւածով ...ղիպեցին արշալոյսին յարձակ-...ող Թիւրքերին և նրանց յետ ...տեցին դէպի հեռու արև-...ւտք. հակառակորդը կռւի դաշ-...տում թողեց աւելի քան հարիւր դիակ։

23 յունիսի

Արեւմտեան ճակատ. — Յունիսի 21—22-ին Սեւր գետի գծից ա-րևմուտք, Կոլկից հարաւ, շա-րունակւող կռիւներում, մեր վեր-ցրած գերիների և աւարի քանա-կութիւնը կազմում է աւելի քան 300 սպայ, 7,415 չվիրաւորւած և բազմաթիւ վիրաւորւած զին-ւորներ։ Վերցւած են 6 թնդա-նօթ, 23 գնդացիր, մի քանի հա-զար հրացան, 2 լուսարձակ, 11 ռմբաձիգ, 77 ռումբերի արկղ։

...ւշունչներ ա տալիս, հնց... Բնափու-...ւթի ոչ Նրա տւած ուշունցը ...ւր քեզ էստեղ տեսաւ, ա-...ջինն ինձ ա ուշունց տալիս, որ ...րք հայհոյանքը եմ թողել ու Նստել ...րեւը գլից անում, ու յետոյ քեզ ...ւ նոխչելու, ի հարկէ, Նա հու ապ-...ւր մարդ չի։ Տեռնը Նրա համար ...է. մեր կուսակցութեան վիզը ...ւրի, մըր թող անում էնհենցներն ...։

...ին հիմի տանը չի. ամա գալու ...ւքն ա. պէտք ա գնաս, Ուհան ...։...

— Էդ ինչ ես ասում, Մարութ, ...է, ...ր գամ, դիրը գնամ, ...մ կուշտ գնամ,—ասաց պայշած Ու-հան ամին,—իմ ուժիցը դրանք են, ...ւնը մենակ, Մատթէոս աղէն ու Տիգրան բէգը. էս աշխարհքն քաղաքում ...ւնակ դրանց եմ ճանաչում։ Ես հիմի ...մ կուշտ գնամ, որ իմ դարդին դար-...ն անի, ինձ ծրագիր նշան տայ...

— Մատթէոս աղից ուժիդդ Թամուզ ...րի,—ասաց կամացուկ Մարութը,— ...ա խելք լայեղ չի անիլ մի կարգին ...ւր ու հետը խօսայ. մեռելը քա-...ւ էլ քեզ կը ճամփի էստեղից։ Ամա ...ւն-բէգը էլի խղճմտանք ունի. ...րան տեսնելը շատ դժւար ա. ...րին ուրան կալիններում ...ւ չի, պէտք ա պաղեցցի կչտին ...ւ մի հոմպաւ էնտեղ տեսնես. ...ւ էլ բէգը թող չանիլս Ոնց անիմ ...ւհան ամի, խելքս քու փործերն ...ւ չի կտրում, Գիտում եմ, Տիգրան-բէգն էլ էի շատ գլուխ դնելու

Գրուզեատինի մօտ գերմանացիների կատաղի գրոհները վանեցին մեր կողմից։ Դնեստրի աջ ափին։ Շիւաչնի և Խոցիմէրգպյի շրջանում յամառ կռիւ է տեղի ունենում։ Պոլեսիէից հիւսիս ճակատի շատ մասերում եռուն թնդանօթամարտ է։ Բարանովիչից արեւելք թշնամին մի քանի կատաղի հակայարձակումներ գործեց, սակայն յետ վանւեց։ Լաբուզա գիւղի շրջանում, Բարանովիչից հարաւ-արեւելք՝ հակառակորդը քանիցս փոթորկային կրակ բացեց ծանր ու թեթեւ թնդանօթներից։ Այդ կրակի պաշտպանութեան տակ թշնամին երկու կատաղի հակայարձակում գործեց։ Ամեն անգամ հանդիպելով թնդանօթային ու գնդացիրների կրակին, հակառակորդը յետ շպրտւեց մեր կողմից։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՌԱԶՄԱՐԵՄ

ԼՈՆԴՈՆ, 22 յունիսի.— Ֆրանսիայում գտնւող անգլիական գլխաւոր շտաբի հաղորդագրութիւնը։ Կռիւներն ամբողջ օրը շարունակւում էին հարաւային ճակատի վրայ։ Մեր Ֆրիկուրի շրջականերում առանձին կէտերի վրայ մի քիչ առաջացանք։ Զարդւած գերմանացիների մի ամբողջ վաշտի մնացորդներն անձնատուր եղան։ Երեկ 24 ժամեայ՝ ձեռնառումներով կատաղի կռւից յետոյ մեր զօրքերն ամբողջովին գրաւեցին Լաբուասսել գիւղը և ամուր կերպով հաստատւեցին նրանում։

ՊԱՐԻԶ, 22 յունիսի.—Երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Սոմմայից հիւսիս մեր զօրքերը շարունակեցին ծաւալել յարձակումը։ Ցերեկւայ ընթացքում նրանք վերցրին Կիւրլիւյից հիւսիս բլուրի հարաւային լանջին ու այդ գիւղից արեւելք մեր գրաւած գերմանական երկու դիրքերի ճակատի վրայ գտնւող գերմանական դիրքերի գիծը։ Մեր հեռաւորդը յարձակեց Կլերիից մինչև Մերիկուր գետը ճանապարհի երկու կիլոմետր ճակատի վրայ գտնւած երկրորդ դիրքի վրայ։ Մեր աջողութիւնը ծաւալելով դէպի արեւելք, մենք յարձակեցինք Էլէէ գիւղի վրայ, որ ուժեղ կռւից յետոյ անցաւ մեր ձեռքը, ինչպէս և Մոնակօ ագարակը։ Գերի վերցրինք 300 զինւոր և 3 սպայ։ Սոմմայից հարաւ մենք վանեցինք թշնամու հակայարձակումները Բելուա-սան-Տերում և շպրտեցինք հակառակորդին Էսթրէ գիւղի մի մասից, որը դեռ նրա ձեռքումն էր, և տակաւին մնում է գիւղի հիւսիսային ծայրամասի ջրաղացում։ Հակառակորդից գերի վերցրինք 200 հոգի։ Բանի որ Էսթրէի և Էլէի միջև միացուցիչ անցքերը մեր ձեռքումն են, գերմանացիների ամբողջ երկրորդ գծի դիրքը, մօտ 10 կիլոմետր երկարութեամբ, Սոմմայից հարաւ անցաւ մեր ձեռքը։ Վերդենի հիւսիսային ճակատում ցերեկւայ ընթացքում միայն թնդանօթաձգութիւն է տեղի ունենում ընդմիջումներով։

ԼՈՆԴՈՆ, 22 յունիսի.— Հաղորդագրութիւն Ֆրանսիայում գտնւող անգլիական գլխաւոր շտաբի։ Անկրի և Սոմմայի միջև շարունակւում են ձեռ-

հետը ու ծրագիր տալու քեզ. վերջերս Նա էլ ա բարաթ խարաբ ըլել։ Առաջներում լաւ էր. կռւի օգտին դումանը ճառեր էր ասում. քարոզում էր, որ հարուստները կռւի գնացողներին բոլ պէտք ա օգնեն, Նրանց քամակը պահեն, Նրանց խիզանին ապրուստ տան. հիմի տաղ ա արել, էլ էն ջուաբ ճառեր չի ասում. հիմի իրան էլ են փող տալիս ու խաղ ու լաւ փափուկ փողեր ա դատում, շատը կռւի շնորհաւը։

— Նա էլ փողւաթներում կայ։

— Ամեն բանում կայ, որտեղ փող կայ։ Բու տղերանցը դիրքերումը սաղ թիւքած անող խաղնաթալանչիներից թիլլալ ա տաւիլու հրէս ու պաշտպանելու Նրանց սուդում, ճառեր տալու Նրանց օգտին, Շատ ա ուսումնալ մեր Տիգրան-բէգը, ճառ ասող, քարոզող ա, կաղէթ գրող ա, ամա փողը Նրա խակաղէթ գրող ա, Ուհան ամի. բուժայլաւն ա*)... Հա, Ուհան ամի. դու հիմի գնա, ու մի երկու օրից յետոյ եկ, Ես չէզարին կը խնդրեմ ու մի կերպաւ կը համոզեմ, որ քեզ թող անի պատեգի կչտին կաղնեն՝ Տիգրան-բէգին տեսնելու համար։ Ոնց ասեցի, էլ ընա Նրանում խղճմտանք...

Այդ րոպէին զանգակը նկուղի դուռը բացւեց։ Մարութը սարսափից ու պապանձեց։ Դուռը բացողը ինքը Մատթէոս աղան էր...

Ա. Տէր-Աւետիքեան

(Կը շարունակւի)

*) Կիսատուածը։

Նամարտը և ռումբերի կռիւը։ Գերիների մասին վերջին հաղորդագրութիւնից յետոյ այստեղ գերեցինք գործ 500 զինւոր։

ՊԱՐԻԶ, 23 յունիսի. — Ցերեկւայ պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Սոմմայից հիւսիս գիշերւայ ընթացքում միայն տեղական գործողութիւններ էին կատարւում։ Հակայարձակումով գերմանացիները գրաւեցին երկու փոքր անտառ՝ Էլլէից մի կիլոմետր տարածութեան վրայ։ Միևնոյն գիւղի հիւսիս-արեւելեան ծայրամասում ֆրանսիացիները վերցրին մի ուրիշ անտառ։ Սոմմայից հարաւ գիշերը ճակատի մեծ մասի վրայ խաղաղ անցաւ։ Բելուա-սան-Տերի վրայ գերմանական հակայարձակումը հեշտութեամբ վանւեց ֆրանսիացիների կողմից։ Վերցրինք ընդամենը 76 թնդանօթ և մի քանի հարիւր գնդացիրներ։ Մաասի երկու ափերին հեռաւորդը ոչ մի գործողութեան չձեռնարկեց։ Գերմանացիները հրաձգութեան են ենթարկում Շատտանկուրի շրջանի ֆրանսիական երկրորդ գիծը։ Բաւական եռուն արտիլերիական հրաձգութիւն է տեղի ունենում Ֆլերի և Ֆլեմեն անտառի ճակատամասի վրայ։ Գերմանացիները կատաղութեամբ ռմբակոծում են Վերդենի տաճարը։ Այս գիշեր նրանք հեռաձիգ թնդանօթով փորձում էին խփել Նրան։ Ֆրանսիական հեռաձիգ թնդանօթով ռմբակոծեց Էրտեկուրի մօտ թշնամու մի տրանսպորտը, Սեն Միելից դէպի հիւսիս արեւելք։ Էլզասում ֆրանսիական մի զօրամաս թափանցեց Բիւրնհաուպտի շրջանում գերմանական խրամատի մէջ և գտաւ նրան դիակներով լի։

ԼՈՆԴՈՆ, 23 յունիսի.— Հաղորդագրութիւն Ֆրանսիայում գտնւող անգլիական գլխաւոր շտաբի։ Գիշերւայ ընթացքում լարւած կռիւը շարունակւում էր Անկր և Սոմմա գետերի մօտերը։ Մենք շարունակեցինք առաջանալ մի քանի կարևոր կէտերում։ Մի քանի ճակատամասերում գերմանական արտիլերիայի կրակը ծայրայեղօրէն կատաղի բնոյթ ստացաւ։ Տիեպւալի մօտ վանեցին ուժեղ գրոհները մեր խրամատների վրայ։ Թշնամուն նշանակելի կորուստներ պատճառեցինք։ Մնացած ճակատի վրայ էական ոչինչ չպատահեց։

ԼՈՆԴՈՆ, 23 յունիսի.— Պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Ճակատամարտը շարունակւում է։ Մեծ մասամբ տեղական կռիւներ են տեղի ունենում ամրացւած կէտերի համար։ Արդիւնքն այն եղաւ, որ մենք մի քիչ առաջացանք. ոչ մի տեղ չկորցրինք մեր այսօրւայ գրաւածից։ Գերմանական կորուստները շատ ծանր են։ Ներկայումս գերիների ընդհանուր թիւը 6,000 ից անց է։ Մնացած ճակատում խրամատային սովորական կռիւ է տեղի ունենում։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀՌՈՄ, 22 յունիսի.—Հաղորդագրութիւն իտալական գլխաւոր շտաբի։ Նոր մանրամասնութիւնները հաստատում են Պազուբիոյի հիւսիսային լանջերի վրայ յունիսի 19 ի կռւի կատաղի բնոյթը։ Մի ժամւայ լարւած ռմբակոծումից յետոյ թշնամին յարձակւեց մեր դիրքերի վրայ, որոնք պաշտպանւում էին մեր մարտկոցների կրակով։ Մեր քաջարի հեռաւորդը հակայարձակումով վանեց կրկնակի գրոհները և աւէնային հարւածով ծանր կորուստներ պատճառեց թշնամուն։ Երեկ Ադիջէի և Բրենտայի միջև գտնւած ճակատում տեղի էր ունենում արտիլերիական լարւած հրաձգութիւն, որին ընկերանում էին հեռաւորդի կըռիւները։ Պոզինօի ձորում մենք վերջրինք Կալդարի լեռան գրաւումը՝ վերցնելով 132 գերի, ժեծաքանակ հրաւէն և ռազմանիւթ։ Ազիագօ սարահարթի վրայ մեր առաջապահ զօրամասերը գրաւեցին Արսայի ձորի հիւսիսային ծայրը և վանեցին թշնամու հակայարձակումը։ Կամպիլէ ձորում և Մեզա-Բրենտա շրջանում մենք յետ շպրտեցինք՝ ժայռերի մէջ շինւած խրամատներում ամրացւած թշնամու զօրամասերը։ Պրիմա Լիեննատայում և Ցենտրալլյում մենք 106 գերի վերցրինք և մի գնդացիր։ Կարսօի վրայ Մոնֆալկոնէ ճակատամասում կատաղի ճակատամարտը վերջացաւ մեր կողմից թշնամու մի քանի խրամատների գրաւումով և 381 գերի վերցնելով, որոնց մէջ մի վաշտի հրամանատար և 8 սպայ։

ՌՈՒՍ ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ, 23 յունիսի.—Յունիսի 20-ին արտաքին գործերի մինիստրի և Պետրոգրադի ճապոնական դեսպանի միջև ստորագրւեց հետեւեալ քաղաքական պայմանագրութիւնը։

Ռուսական և ճապոնական կառավարութիւններն որոշած լինելով միացնել իրենց ջանքերը՝ տեւական խաղաղութիւն պահպանելու համար Հեռաւոր Արևելքում, պայմանաւորւում են հետեւեալ կերպով.

Յօդւած I. Ռուսաստանը չի մասնակցիլ ճապոնիայի դէմ ուղղւած ոչ մի համաձայնութեան կամ քաղաքական կապակցութեան։ ճապոնիան չի մասնակցիլ Ռուսաստանի դէմ ուղղւած ոչ մի համաձայնութեան կամ քաղաքական կապակցութեան։ Յօդւած II. Այն դէպքում, երբ Հեռաւոր Արևելքում պայմանագրւող կողմերից մէկի տերրիտորիալ իրաւունքներին կամ առանձին շահերին որևէ սպառնալիք լինի, որ ճանաչւի և պայմանը ստորագրող միւս կողմից, այն ժամանակ Ռուսաստանն ու ճապոնիան իրար մէջ կը համաձայնւեն այն միջոցների մասին, որոնց նրանք կը գործադրեն իրար աջակցելու և գործակցելու՝ յիշեալ իրաւունքների և շահերի պահպանութեան ու պաշտպանութեան համար։

ԹԻՒՐՔԻԱ

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 23 յունիսի.—Ստուգւեց, որ Թիւրքական պաշտօնական աղբիւրից բղխող լուրը ծովակալ Էբերհարդտի կնոջ Պոլսում վախճանւելու մասին՝ մտացածին է։ Պոլսում մնացած ռուսահպատակների միջև ծովակալ Էբերհարդտի կինը չէր կարող գտնւիլ, քանի որ ծովակալն ամուսնացած չէ, երբեք ամուսնացած չէ եղել և անհասկանալի է, թէ Թիւրքերին ինչու հարկաւոր է եղել այդ անհարժան կեղծարարութիւնը։

ՍՊԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ

Հատւ. Արեւմտեան Ռազմաբեմ

Մայիսի 26-ի կէսօրին մեզ հրամայւեց պատրաստ մնալ մեր գրաւած Բ. գիւղաքաղաքի մէջտեղում գտնւած տափարակի վրայ և սպասել կարգադրութեան։ Երբ հրամայւած ժամին մեր զօրքերը պատրաստ՝ սպասում էին հրամանի, մեր գնդապետը, գալով մեզ մօտ, տեղեկացրեց գնդերալ Գ.-ից իր ստացած հրամանագրի մասին, որի մէջ գրւած էր թէ՝ պատերազմի ընթացքից մինչև հիմա մեր գունդը, միշտ բարձր պահած իր դրօշը, հայրենիքի համար մեծամեծ ծառայութիւններ է արել և, անշուշտ, նոյն եռանդով կըռւելու է այժմ և ապագայում և յետոյ հրաւիրում էր իսկոյն առաջ շարժւելու և միանալով Բ. և Կ. գնդերի հետ, ջարդելու յամառ թշնամուն։

Հրամանը լսելուց յետոյ ամբողջ հրապարակը թնդաց «ուռա» աղաղակներով և զինւորները երեսները խաչակնքելով՝ լի եռանդով և ոգևորութեամբ առաջ շարժւեցին։

Շոգ և պարզ օր էր, գարնանային հրաշալի օրերից մէկը, երբ մարդկային սիրտը ցնծութեամբ լցւած՝ ուզում է գինովնալ կեանքի քաղցրութիւններով։

Հազիւ էինք երեք վերստ կտրել, երբ կարգադրութիւն եղաւ, որ մեր հեռաւոր զօրքը ճանապարհ տայ հեծելազօրին, որին գլուխ էր անցած գնդապետ Կ.—Կ. Նրան ես տասնչորս ամիս առաջ Պերեմիշլի պատերի տակ էի պատահել իր ազնիւ պարտականութիւնը կատարելիս։ Երկրորդ անգամ Նա ինձ կանչելով իր մօտ, հարց ու փորձ է անում այդ ժամանակամիջոցի ընթացքում տեղի ունեցած անցքերի և մեր հերոս նահատակների մասին և յուզւում մտրակելով ձին՝ առաջ է անցնում։

Մինչև Ս. գիւղին հասնելը՝ արդէն թշնամին յետ էր նահանջել 3 վերստ և երկու փոքրիկ գետակների կողքերին դիրք էր բռնել։

Ինչպէս տեղեկացանք, մեր գիմաց թշնամին մէկ դիւիզիա հետիոտն և 3—4 գունդ հեծելազօր ունէր։ Նրանց սպաները կռկին հագնւած և մինչև անգամ ձեռնոցներ հագած էին պատերազմում, սակայն երբ մեր զօրքը մօտենում էր նրանց դիրքերին, նրանք թողնում էին ամեն ինչ պատերազմի վայրում և լեղապատառ փախչում։

Մենք հասանք թշնամու դիմացի ձորը և մնացինք աննկատելի։ Մեր հեծելազօրը նկատելով մեր առաջ բացւող տափարակ դաշտը՝ առանց ցանցերի և երկաթալարերի, առաջ անցաւ խփելու թշնամու թիկունքից։ Երեկոյեան արևի վերջալոյսին դրաւ-գունների, հրացանների և թնդանօթների ձեռքերին եղած նիզակները շողշողւում էին ամբողջ տարածութեան վրայ։ Թշնամին. նկատելով մեզ, սկսեց գընդակ տեղալ մեզ վրայ։ Մենք գրոհ տւինք դէպի թշնամին, գնդակների տարափի տակ շրջապատեցինք նրանց և, առանց ուշք դարձնե-

լու մեր կորուստներին, սւինամարտի դիմեցինք։ Կարճ ժամանակից յետոյ լռեցնելով թշնամուն, ձեռք ձգեցինք նրանց բոլոր դիրքերն ու 3000 ից աւելի գերի և առհագին ռազմամթերք։ Թէ հուսարները և թէ ուլանները վերցրին մի մի բատարէյ ամբողջովին։ Արդէն մութն էր, ամեն ինչ հանդարտել էր։ Դաշտում խաղաղութիւն էր տիրել։ Միայն թշնամու թողած ծանր վիրաւորների անքոյթ ձայներն էին լսւում։ Մեր զօրքի փոքրի ձայնը ազդանշան տւեց հաւաքելու և խնամելու նրանց։

Աւետիս Կոճաճեան

ՄԱՄՈՒԼ

Պետ. Դումայի նստաշրջանը յունիսի 20-ին շատերի համար անսպասելի կերպով փակւեց և այն էլ բաւական երկար ժամանակով, մինչև նոյեմբեր։ Այս անակնկալի մասին մամուլն առաջնորդողներ է նւիրել։ Ահա թէ ինչ է գրում այդ մասին «Րեչ»-ը վերջին համարներից մէկում.

Թէպէտ և վաղուց արդէն լուրեր էին շրջում, որ ներկայ նստաշրջանը կարճատև է լինելու, այնուամենայնիւ այդ միանգամայն անսպասելի էր։

Չի կարելի չյիշել, որ չորս-հինգ ամիս առաջ, երբ մինիստրների խորհրդի այժմեան նախագահն անսպասելի կերպով նշանակւեց իր այժմեան պաշտօնին, ուշադրութեան կենտրոնում դրւած էր Պետ. Դուման հրաւիրելու հարցը։ Մինիստրների խորհրդի նախկին նախագահը այդ խնդրին բացասաբար էր վերաբերւում և շաբթից շաբաթ Դումայի բացումը ուշանում էր։ Նոր պրեմիէր նշանակւելու հետ կապւեց նաև Պետական Դումայի հրաւիրելու խնդրի լուծումը դրական մտքով։ Բայց այդ քիչ էր։ Իրեն ուղղւած բոլոր հարցերին Բ. Մ. Շտիւրմէրը որոշակի յայտնում էր, որ Դումայի աշխատանքների շրջանն որոշելը և նստաշրջանը երկարաձգելը ամբողջապէս կախւած էր իրենից՝ Պ. Դումայից։

Այստեղից, այդպիսով, կարելի կը լինէր եզրակացնել, որ պրեմիէրի անձի փոփոխութեան խնդիրը կախւած էր նրանում հենց, որ փոփոխւել էր վերաբերմունքը ժողովրդական ներկայացուցչութեան վերաբերմամբ։ Նստաշրջանի առաջին մասը արտաքուստ այդ ենթադրութիւնը բաւականաչափով հաստատեց։

Շուտով դրանից յետոյ Բ. Վ. Շտիւրմէրը փոխարինեց Ա. Ա. Խւոստովին, կենտրոնացնելով իր ձեռքում նաև ներքին գործերի մինիստրութիւնը, որից յետոյ քաղաքական ընթացքն սկսեց պարզւել, ոսրոշւել։ Բաղաքականութեան տարբերութիւնը արտաքին արտայայտութիւնների մէջ, նախորդի հետ համեմատած, բաւական աչքի ընկնող էր։ Սակայն, հնմարիտ որ, ոչ չափաւոր չգապւած բռնկումները տեղի տւին յամառ յաջորդականութեան միայն մի ուղղութեամբ։ Այս օրերս կոմս Բոբրինսկին հանդիսաւոր կերպով յայտարարեց, որ կառավարութիւնը զրկւած է հնարաւորութիւնից ներկայ լինելու Պ. Դումայում գիւղացիական օրէնսդրութիւնը քննութեան առնելիս, որովհետև հենց այն ժամանակ, երբ կոմս Բոբրինսկին Պ. Դումայում հանդէս է գալիս, մինիստրների խորհուրդը նիստ ունի և անդրոյ աշխատում է։ Ինչ և ինչպէս է քննութեան առնում մինիստրների խորհուրդը, ի հարկէ, անյայտ է մեզ։ Սակայն գործունէութեան արդիւնքները երևան են գալիս միանգամայն որոշ կերպով միայն հասարակական պահանջների դէմ կռւելու ուղղութեամբ։ Եթէ դատելու լինենք համաձայն արտաքին երևոյթների, անթիւ զեկուցումների, անվերջ գըրագրութիւնների և այլն, կարելի կը լինի կարծել, որ միայն հասարակական գործունէութիւնն է, որ զբաղեցնում է կառավարութեանը։ Այնուհետև խօսելով աջակողմեան թերթերից մի քանիսի այժմեան զբաղմունքների՝ հասարակական գործունէութեան վերաբերմամբ Ի. Լ. Գարեմիկինի ունեցած քաղաքականութեան մասին, թերթը եզրափակում է.

Մնում է, սակայն, միւս խնդիրը. եթէ Բ. Վ. Շտիւրմէրը չորս-հինգ ամսից յետոյ վերադարձաւ այն բանին, ինչ բանից որ հեռացաւ Գորեմիկինը և որի պատճառով նրան փոխարինեց Շտիւրմէրը, ապա ուրեմն, ինչպէս ասած, ինչ նպատակ ունէր այդ փոփոխութիւնը։ Միթէ այժմ ժամանակն է պատոյտ գալ կախարդական շրջանում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

✦ Ղարաքիլիսէից հեռագրում են Հայոց Բարեգործական ընկերութեանը, որ Ալաշկերտի գիւղացիները ստիպւած թողել են գաշտային աշխատանքները՝ պետական զինւորական աշխատանքներ կատարելու պատճառով. գիւղերում աշխատաւոր ձեռքեր չեն մնացել. սովը անխուսափելի է։

✦ Տէր-Մինասեանը Մուշից հեռագրում է Բաղաքների Միութեան Կովկասեան բաժանմունքին, որ հացի մեծ կարիքի մէջ է ամբողջ շրջանը։ Նոյն հեռագրում ասւած է, որ այնտեղ տարափոխիկ հիւանդութիւններ են երևացել։

✦ Վանից ևս հեռագրում են, որ հաց չկայ, բնակչութիւնը սովի է մատնւած. շտապով օգնութիւն է պէտք։

✦ Բաղաք. Միութեան Կովկասեան բաժանմունքը կարգադրել է անմիջապէս մի վագոն ալիւր ուղարկել Խնուս՝ Մուշի շրջանների համար։

✦ Հ. Կ. Կոմիտէից հեռագրով խընդրել են, որ գիւղացիների ծայրայեղ կարիքները բաւարարելու համար Մուսունում, Ղարաքիլիսէում, Դութախում և Խնուսում անմիջապէս բաց անեն ալիւրի պահեստ։

✦ Ալեքսանդրապոլից հեռագրում են Հ. Կ. Կոմիտէին, որ գանազան վայրերից այնտեղ են հաւաքւած 136 գաղթական որբեր։ Այդ հեռագրի հիման վրայ Կոմիտէն կարգադրել է, որ 100 որբեր ուղարկւեն Ախալքալաքի որբանոց-ապաստարանը։

✦ Բաղաքների Միութեան Կովկ. բաժանմունքը Էջմիած ուղարկեց չորրորդ սանիտարական խումբը բաղկացած 16 հոգուց՝ բժիշկներ, ֆելդշերներ և գթութեան քոյրեր։

✦ Հ. Կ. Կոմիտէի որոշմամբ Դիլիջանի փախստականների արհեստանոցների համար փոխադրւեց 1000 ռ.

ԼՐԱՏՈՒ

ԹԻՖԼԻՍ

Այսօր, երեկոյեան ժամը 8-ին առաջնորդարանում կայանալու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընդունելութեան կարգադրիչ յանձնաժողովի նիստը։

✦ Երեքշաբթի, յունիսի 28-ին, ցերեկւայ ժամը 3-ին նշանակւած է Սոլոլակի տանեկի հանդիսաւոր բացումը։ Երթեկութիւնը լինելու է ձրի, միմիայն պէտք է վճարել բուսաբանական այգու ծաղկանոցի մուտքի համար 5 կոպ.։ Մուտքը Բեհրութեան փողոցից է (№ 30)։

✦ Չնայած, որ ճանապարհին մեծ քանակութեամբ ալիւր կայ Թիֆլիսի համար գնւած, բայց և այնպէս երեկ նորից քաղաքային վարչութիւնը 260 վագոն ալիւր պատւիրեց Պարամոնովի ֆիրմային։

✦ Արգւինի շրջանի, Օբրոպակերտ գիւղի հրդեհից վնասւածներին Կովկ. Հայոց Բարեգ. ընկերութեան խորհուրդը ուղարկեց 2,000 ռ.։

✦ Ոստիկանապետ Զգանովսկու նահանգապետին տւած զեկուցումից երևացել է, որ հացը թանգացնելու նպատակով է, որ հացթուխները հաց չեն թխում։ Թէև ալիւրի պակաս զգացւել է, բայց քաղաքային վարչութիւնը իր պահեստի ալիւրն անգամ տւել է նրանց, որ ազգաբնակութիւնը առանց հացի չմնայ։

✦ Հետզհետէ պարզւում է, որ այժմ էլ հասարակական հիմնարկութիւններն են շաքարի առևտրով զբաղւում։ Անցեալ օր մի հիմնարկութիւն գիմել էր քաղաքային պարենաւորման բաժանմունքին և խնդրել 60 պարկ շաքար։ Շաքարը տալուց յետոյ, քաղաքային վարչութեան անդամ Մ. Զաքարի կարգադրութեամբ, քաղաքային ծառայող Ա. Խարազեանի հետապնդումից երևացել է, որ շաքարը տարւում է ինչ որ մի լիմոնադի գործարան։ Շաքարն իսկոյն գրաււած է։

✦ Պետրոգրադից եկել է պրոֆեսոր Վ. Ի. Վորոնեանը։ Իբրև լիազոր Տատիանեան Կոմիտէի՝ Նա քննութիւն է կատարելու բոլոր այն հիմնարկութիւններում, որոնք նպաստ են ստանում յիշեալ Կոմիտէից։ Թիֆլիսից Նա կը մեկնի Հայաստան։

✦ Տոմսկի համալսարանի պրոֆեսոր Բ. Վ. Սապոժնիկովը արդէն եկել է Թիֆլիս, այստեղից գնալու է Ալաշկերտի հովիտը, այնտեղ բուսաբանական տեսակէտից հետազօտութիւններ կատարելու։ Նրան ուղեկցում են Տոմսկի թանգարանի պահապան Բ. Կ. Շիշկինը և Թիֆլիսի բուսաբանական այգու ազրոնոմ Տիւրեմնովը։

digitised by A.R.A.R.@

◆ Թիֆլիսից Ընգելլի վրայով Սպահան մեկնեց այնտեղի նոր նշանակուած պրինց Զիլլի-Սուլթանը։

◆ Կայսերական Գիւղատնտեսական ընկերութիւնն ստացել է մեծ քանակութեամբ ծծմբափոշի։ Վաճառքի կը հանուի երկուշաբթի, 27-ից. ընկերութիւնը խնդրում է գնողներին, որ իրենց հետ պարկեր (МѢШОКЪ) տանեն։

◆ Վաղը առաւօտեան ժամը 11-ին քաղաքային դումայի դահլիճում նշանակուած է ժողովրդական համալսարանի ընդհանուր ժողովը։

◆ Առաջիկայ յուլիսի 2-ին քաղաքային դումայի դահլիճում կայանալիք կուրորտային ընկերութեան ժողովին լսելու են Ալ. Խատիսեանի և Լանկէւիչի զեկուցումները՝ Թիֆլիսի հանքային ջրերի մասին։

◆ Յունիսի 22-ին, գիշերուայ ժամը 12-ին, Նաւթլուղ կայարանի մօտ, ինքնասպանութեան նպատակով իրեն գնացքի տակ գցեց և մէջտեղից կէս եղաւ Թիֆլիսեցի Սիմէօն Գերասիմենկօն։

◆ Յունիսի 23-ին Սարիղամիշից եկաւ № 8 սանիտարական գնացքը լի վիրաւոր և հիւանդ զինուորներով, Նրանց թւում 8 հիւանդ սպայ։ Նոյն օրը Շարիխանից եկաւ Մեծ Իշխան Բորիս Վլադիմիրովիչի անուան № 89 սանիտարական գնացքը լի վիրաւոր և հիւանդ զինուորներով, որոնց թւում 2 հիւանդ սպայ և 5 թիւրք գերի։

◆ Յունիսի 23-ին քաղաքներ են մտել հիւանդներ՝ սկարլատինայով—2, դիֆտերիտով—1, բծաւոր տիֆով—3, որովայնային տիֆով—1, կրկնւող տիֆով—15, խոլերայով կասկածելի—1, Մնում են հիւանդներ՝ կարմրուկով—1, սկարլատինայով—59, դիֆտերիտով—3, ծաղիկով—1, բծաւոր տիֆով—82, որովայնային տիֆով—29, կրկնւող տիֆով — 175, դիզենտերիայով—4, խառն—1, մենինգիտով—1 և խոլերայով կասկածելի—1։

ԿՈՎԿԱՍ

Հաղորդել էինք, որ լուսաւորութեան մինիստրութիւնը Կովկասի ուսումնական շրջանի հոգաբարձուի տրամադրութեան տակ էր դրել 10,000 ռ.՝ Բորժոմում և Վլադիկաւկազում ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչների համար վեց շաբաթեայ գիւղատնտեսական կուրսեր բանալու համար։ Այժմ հաղորդում են, որ այդ դասընթացքները բացւելու են առաջիկայ յուլիսի 12-ից։

◆ Գանձակից հաղորդում են, որ յունիսի 19-ին եկած կարկուտից ու անձրևից փչացել են խաղողի այգիները։

◆ Կիսլավոդսկից ստացուած տեղեկութիւնների համաձայն մայիսի 1-ից մինչև յունիսի 17-ը՝ այնտեղ բժշկւելու եկել են անցեալ տարուանից 1,754 աւելի հիւանդներ, իսկ ընդամենը եկողների թիւը այս տարի հասնում է 5,083-ի։

◆ Եսսենտուկում այս տարի ամառանոցաւորների թիւը հասնում է 11,286-ի։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԵԾ-ԱՐԽԻՍԼԻ.—Բուլանըխ գաւառի Խոնջալու գիւղացիներից Ասօ Տ. Մխիթարեան անցեալ տարի աշնանը մի բուղա գոմէշ է գնում և առանց աշխատեցնելու պահում է մինչև այս տարի մայիս 12-ը։ Մի օր Ասօն գոմէշն առած գալիս է ջրաղացը տանում արածեցնելու և պառկում է խոտերի վրայ հանգստանալու, գոմէշն էլ արածում է. յանկարծ գոմէշը կատաղած յարձակւում է Ասօյի վրայ, ջարդ ու փշուր է անում նրան և մի աչքը թափում. համբորդների օգնութեամբ Ասօն հազիւ հազ գիւղն է բերւում, ուր և մեռնում է։

— Մայիսի 15-ին փոթորիկ-կայծակ հանդիպեց Մեծ-Բուջ գիւղի եայլայում և սոսկալի կերպով ջախջախեց 2 հայ հովիւ, անհետ կորցրեց մի քիւրդ հովիւ, կոտորեց 70—80 ոչխար, 4—5 կով, հիմնայատակ քանդեց մի քանի տներ և մէջն եղած կահկարասիները, անկողինը և այլն օդ բարձրացնելով հազար կտոր դարձրեց։

Յ. Թէրլոյեան

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ. — Իշխան Արղութեան-Երկայնաբազուկի անուան օրիորդաց միջնակարգ դպրոցը այս տարի աւարտել են՝ Ալեքսեան Արաքսի (Ղիլ-Ղարաքիլիսայից, Ալէքս. գաւ.), Գրիգորեան Մարիամ, Կարապետեան Աղաւ, Միտինեան Շուշանիկ, Շահրիեան Արևհատ և Վարդանեան Շուշանիկ (վերջիններս տեղացի)։ Ս. Գ.

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ.—Յունիսի 18-ին երեկոյեան Երևանից Էջմիածին վերադառնալիս են լինում ճեմարանի տեսուչ Գարեգին վարդապետը, իր օգնական Ա. Տէր-Յովսէփեան և կ. Թոչարեան։ Սրանք Երևանից շատ քիչ հեռացած լինելով, Երևանի այգիների մէջ սրանց վրայ են յարձակւում 3 զինուած անձնաւորութիւններ, մի երկու անգամ ատրճանակ պարպելով կառքը կանգնեցնում և սկսում խուզարկել և երբ տեսնում են, որ վերջինների մօտ դրամ չկայ՝ ազատ են թողնում։ Ցարձակւողները հարցնում են սրանց ով լինելը և երբ համոզւում են, որ ճեմարանի տեսուչն է իր պաշտօնեաներով, մի քանի անգամ ներողութիւն են խնդրում, համբուրում Գարեգին վարդապետի ձեռքը և ազատ են թողնում, ասելով, որ նրանց այլ անձնաւորութիւնների տեղ էին ընդունել։ Ա. Արփեան

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ.—Այս տարի Ախալքալաքի գաւառում սպասւում է առատադոյն հունձ, թէ հացաբոյսի և թէ խոտաբոյսի։ Անձրևներ տեղում են անպակաս և շատ յարմար ժամանակին։ Սակայն այս տարուայ ցանքը համարեա 1/3 չափով պակաս է համեմատած անցեալ տարիների հետ։

— Ամեն ինչ թանգ է ծախւում. շաքարը փութը 60 կ., 3 ձուն 10 կ., կարագ իւղի փութը 1 ռ., հալած իւղը 1 ռ. 50 կ., ոչխարի պանրի (անքաշ) փութը 16—17 ռ., բրդի (չլւացած) փ. 17—18 ռ., Ռուսաստանի ալիւրի մեշոկը (5 փ.) համեմատ տեսակի 18-ից 23 ռ., ցորենի փ. 3 ռ., գարու փ. 2 ռ.։ Սաստիկ թանգ են նոյնպէս և կենդանիները. առաջուայ գոյգը 100 ռ. արժեցողները այժմ ծախւում են 5—600 ռ., սրա համեմատութեամբ են և միւս կենդանիների գները։ Ա. Է. Դիւրկերեան

ԿՈՐՃԻԽԱՆ.—Գիւղի պտղատու ծառերի բերքը համեմատած ուրիշ տարիների հետ՝ այս տարի աջող է, բայց աշնանացանը չորային եղանակների պատճառով անյաջող է։ Կենսամթերքների թանգութիւնը հասել է ծայր աստիճանի. 15 կոպէկանոց չիթը ծախւում են 80 կոպ. արշինը, շաքարի փ. 80 կոպէկ, այն էլ չի ճարւում։ Վ. Մկրտչեան

ԹՈՒՐՔԱՑ ԿԵԱՆՔ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

«Ներկայ մահի և կեանքի նշանակութիւն ունեցող պատերազմի ժամանակ արաբների ապստամբութիւնը թիւրքերին թիկունքից հարւածելը, անտարակոյս, Թիւրքիայի համար չափազանց ծանրակշիռ և լուրջ դժուարութիւն է առաջացնելու։ Թիւրքիան իր բոլոր զինուորական ոյժերը բաժանած լինելով Բալկաններում (կամ Պոլսի մօտ), Սիրիայում, Եգիպտոսի սահմանում, Միջագետքում և Կովկասեան ճակատում, ստիպուած է լինելու բաւականաչափ զօրք ուղարկել նաև արաբ ապստամբների դէմ և բնականաբար զբաղեցնելով պիտի թուլացնէ միւս ճակատների ոյժը։ Դեռ խաղաղութեան ժամանակ իսկ, Թիւրքիան Հիջազում և Եմէնում տկար ոյժ ու ազդեցութիւն ունէր. այս պատճառով էլ համարեա ամեն տարի արաբներն ապստամբւում և խռովութիւններ էին առաջացնում, որով պատճառ էին դառնում անպատում հազարաւոր թիւրք զինուորների ոչնչացման։

Ներկայումս դրութիւնը շատ աւելի ծանրակշիռ է. մինչ մի կողմից Թիւրքիան միայն տկար ոյժեր ունի Հիջազում և Եմէնում, միւս կողմից ամբողջ Կարմիր ծովը գտնւելով անգլիացիների ձեռքում, արաբները զուրկ չեն զէնքից, ռազմամթերքից և ղեկավարող եւրոպացի սպաներից։ Հիջազի ամենամեծ նաւահանգիստ Ջիդդէն, որ մօտ է Մէքքէին, ապստամբ արաբների համար զէնք և ռազմամթերք ստանալու ամենանպաստաւոր կենտրոնն է. Հնարաւոր է նոյնպէս անգլիացիների ձեռքում գտնւող Ադեն նաւահանգստից զէնք փոխադրել և ամբողջ Եմէնի արաբներին գրգռելով ապստամբեցնել։ Այս կէտը չափազանց բարենպաստ է ամեն մի ձեռնարկի, քանի որ Պոլսի ազդեցութեան չէ ենթարկւում։ Եւ այսպէս, թէ տեղական շրջանները, թէ արաբական ազդեցութիւնները և թէ արաբների ապստամբութեան հակաճէս տրամադրութիւնն նպաստաւոր պայմաններ են ստեղծում, և խաղաղ ժամանակ իսկ մերթ ընդ մերթ գլուխ բարձրացնող արաբներն այժմ բարեպատեհ առիթ են համարում իրենց նպատակին հասնելու։ Տարակոյս չկայ նոյնպէս, որ եթէ սրանք մի լուրջ ու որոշ նպատակի համար են ապստամբել, Անգլիայի կողմից աջակցութիւն կը գտնեն թէ ռազմամթերք, թէ հրահանգիչներ և սպաներ ստանալով։

Արաբիան 6—7 մասի է բաժանւած, որոնցից իւրաքանչիւրը կիսանկախ սուլթանութիւնն ունենալով ինքնուրոյն է կառավարւում։ Հիջազ և Եմէն այդ սուլթանութիւններից են։ Մէքքէ և Մէդինէ վիլայէթները կիսանկախ մի շէրիֆի իշխանութեան տակ են և ներքուստ անկախ և միատարր արաբ բնակչութիւն ունին. Թիւրք կառավարութիւնը միայն մի կուսակալ է նշանակում ձևականապէս։

Այսպիսի պայմաններում այս երկրամասերի հնազանդութիւնն ու անդորրութիւնը թիւրք կառավարութեան կողմից թողած է եղել արաբների կրօնական զգացումներին և հայրենասիրութեան։ Արաբների անպատասխանատու մասը (բեդուինները) քաղաքակրթութեան և հայրենիքի կործանման ու կորուստի հասկացողութիւն չունեն, բաւ է, որ կարողանան ըստ կարելւոյն ընդարձակ հող պատրաստել յափշտակութեան ու աւազակութեան համար։ Իսկ միւս մասը, ինչպէս Եգիպտոսի և Սիրիայի արաբները, արաբական ազգային անկախութեան միտքն են սնուցանում։ Այս վերջինների ամենանւիրական նպատակն է Թիւրքիայից անջատւել և արաբական խալիֆայութիւնն ու սուլթանութիւնը վերականգնել։ Մի երկրորդ մտածելակերպի տէր դանդուած կայ, որ ցանկանում է միայն խալիֆայութեան վայրն արաբների ձեռքում տեսնել. սրանց կարծիքով թիւրքերն անիրաւաբար խլել են այդ վայրը»։

Թերթը գտնում է, որ արաբ գանգւածի այս երեք շերտաւորումներն էլ հող ունին ապստամբելու, և շարունակում է.

«Մանաւանդ՝ եթէ գտնւին գրգիչ այսպիսի ցանկութիւնները գրգռող, բորբոքող և ամեն կերպ աջակցող ձեռքեր, իրերի իսկական դրութիւնից անտեղեակ արաբները շատ բնական և հաւանական է, որ ապստամբեն։ Երբ բոլոր պայմանները նպաստաւոր էին, զարմանալին ոչ թէ այն է, որ արաբներն ապստամբել են, այլ այն, որ նրանք մինչև այժմ լուռ են մնացել։ Թէ ինչքան կը տևէ այսօրւայ ապստամբութիւնն ու ինչպիսի հետևանք կունենայ, դա կախուած կունենայ նրանից, թէ Թիւրքիան Արաբիայում ինչ քանակութեամբ զինուորական ոյժ պիտի ունենայ։ Ամեն պարագայում, եթէ Թիւրքիան չցանկանայ սրանց հետ լուրջ կռիւ բռնել և նրանց ազատ թողնել մինչև պատերազմի վախճանը, անկասկած է, որ ապստամբութիւնը կը լինի երկարատև ու ծանրակշիռ։ Հարցը տարբեր կերպարանք կը ստանար, եթէ միայն արաբներն իրենք լինէին։ Ինչպէս „Рус. Сл."-ն է ասում, բոլոր եւրոպական պետութիւնները, առանձնապէս Անգլիան հնարաւոր օժանդակութիւնը պիտի անեն արաբներին»։

(«Ենի-Իկդամ», № 335)

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Рѣчь»-ին Պարիզից հեռագրում են, որ ռմբակոծութիւնը Ֆրանսիայում բրիտանական ճակատի վրայ ծայր աստիճան լարուածութեան է հասել։ Ռմբակոծութեան ձայնը լսւում է Անգլիայում։ 40 կիլոմետր տարածութեան վրայ տներ ցնցւում են։ «Լէգի Լիսսի» և «Տատիկ» անուանուած մեծ թնդանօթները քարուքանդ են անում գերմանական խրամատները մինչև երրորդ գիծը։ Հրանօթների կարկուտը գերմանացիներին թոյլ չի տալիս առաջ անցնել և ուղղել քանդուած ամրութիւնները։

— Ֆրանսիական ժամուլի կարծիքով, անգլիացիների վերջին ռազմական գործողութիւնները Ֆրանսիայում ցոյց են տալիս, որ նրանք, ըստ երևոյթին, ուզում են ստեղծել պատերազմը վարելու նոր ձև։ Նախ ուժեղապէս ռմբակոծում են, և ապա հետախոյզ խոշոր խմբեր գրոհ տալով թափւում են թշնամու խրամատները տեսնելու համար, թէ այդ խրամատ-ամրութիւնները որչափ են աւերւած ռմբակոծութիւնից և թէ միևնոյն ժամանակ ինչ ազդեցութիւն է գործել թշնամու վրայ այն քիմիական բաղադրութիւնը, որ անգլիացիները, հետևելով գերմանացիներին, գործադրում են նրանց դէմ։ Նոյն այդ խմբերն էլ թշնամու զինուորներին գերի են տանում։ Պատերազմի այս եղանակը շատ լաւ հետևանքներ է խոստանում թէ կրակն ուղղելու և թէ յարձակումներ գործելու համար։

— Գերմանական ժամուլը բողոքում է ֆրանսիացիների դէմ այն բանի առթիւ, որ սրանք վերջերս օդային արշաւանք էին գործել դէպի Կարլսրուհէ և Մայնծ։ Գերմանացիները գանգատւում են, որ Կարլսրուհէում ռումբերից զոհուել են 257 խաղաղ բնակիչներ։ Ֆրանսիական ժամուլը պատասխանում է, որ այդ օդային արշաւանքը գործւած է իբրև ռեպրեսիա այն ռմբակոծութիւնների համար, որոնց ենթարկել էին վերջերս գերմանացիները ֆրանսիական քաղաքները։ Լրագիրները եզրափակում են. «Այսուհետև մենք կը վարւենք այնպէս, ինչպէս գերմանացիները, ըստ «ակն ընդ ական» և «ատամն ընդ ատաման» սկզբունքի»։

— Բուխարեստից «Ран. Ут.»-ին հեռագրում են. Հաւաստի աղբիւրից հաղորդում են, որ գեն. Պֆլանցեր-Բալտինը իր ամբողջ շտաբով փախել է։ Աւստրիացիներն անպատմելի շփոթութեան մէջ են։

— «Jour. des. Balk.»-ը Ռումինիա փախած աւստրիական սպաներից հարցրել է աւստրիացիների պարտութեան պատճառը։ Նրանք իրենց անաջողութիւնները վերագրում են իրենց ոյժերի ժամանակաւոր թուլացմանը և այն բանին, որ գերմանացիները խաբել էին նրանց, շարունակ պնդելով, թէ ռուսներն անընդունակ են յարձակման դիմելու, և այդպիսով աջողեցրել էին աւստրիական պահեստի զօրքերը տանել Վերդենի ճակատը։ Բացի սրանից, նոյն գերմանացիներն էին, որ աւստրիացիներին դրդել էին խոշոր ոյժեր տանել ռուսական ճակատից դէպի իտալական ճակատը, որից և օգտւեցին ռուսները։ Նոյն սպաների ասելով, Վերդենի գործողութիւններն այն աստիճան թուլացրել են գերմանական բանակը, որ վերջինս չի կարող էական օգնութիւն ցոյց տալ աւստրիացիներին, այլ միայն կաշխատի փրկել իր դրութիւնը Կովէլի շրջանում։

— Ամերիկեան թերթերին հաղորդում են Բուլգարիայից, որ բուլգարական շտաբում գերմանացի սպաներն են բոլոր գործերը կատարում։ Գերմանացիները Բուլգարիա են ուղարկել 500 աւտոմոբիլ։ Բուլգար սպաները հաւաստում են, որ դաշնակից զօրքերը Սալոնիկում չափազանց թոյլ են, որպէսզի յարձակման ձեռնարկեն։ Գերմանացիները Մակեդոնիայում երկաթուղիներ են կառուցում, աւստրիացիները նոյնպէս — իրենց գրաւած շրջաններում։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, 17 յունիսի

Զինուորական տներին մենք մի խումբ աշակերտներ՝ թեմականի և ռէալականի, աշակերտական մի նիստում մտքերի երկար փոխանակութիւնից յետոյ, որոշեցինք ամառուայ տներին աչքի գիւղերը և ամենուրեք օգնել պահեստի զինուորների ընտանիքներին՝ գիւղական աշխատանքներում։

Ժողովը վճռեց (բոլորի հաւանութեամբ) խնդրել ներկայացնել տեղիս ժամանակաւոր կառավարիչ հ. Զաւէն վարդապետին, որպէսզի վերահսկէր կատարէ և օգնէ մեզ թէ գործնականապէս և թէ նիւթականապէս։

Հ. Զաւէնը սիրով ընդունեց երեք ներկայացուցիչներին հաւանութիւն տալ և որոշեց այդ առթիւ ժողով գումարել. սակայն մի քանի օրանց կանչեց այդ ներկայացուցիչներին և յայտնեց, որ գործը յանձնել է թեմականի տեսչին, որը ժողով պիտի գումարէր և պատասխան տար մեզ. բայց մինչև այսօր ոչ մի պատասխան, և չենք կարողանում բացատրել, թէ ինչու անուշադրութեան են մատնել և լռել։

Գ. Միսաքը թերթի № 101-ում արծարծել էր այդ խնդիրը և խրախուսել աշակերտների գովելի այդ քայլը. բայց ցաւօք սրտի պէտք է ասել, որ մեզանից միանգամայն անկախ պատճառով չկարողացանք շարունակել մեզ այնքան սիրելի, մեր սրտին այնքան մօտ և փայփայելի գործը։

Թող մեզ չմեղադրեն, թող չասեն, թէ Շուշու աշակերտութիւնն էլ խաբեց և խոյս տուեց իր վրայ դրած պատասխանատու գործից։ Թող բաւարարէ մեզ այն համոզումը, որը խրախուսեց, խոստացաւ օգնել, բայց գործնականապէս ոչինչ չարաւ։

Աշակերտ. խմբակի ներկայացուցիչ՝
Սուրէն Տէր-Գրիգորեան

Խմբագիր՝ Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՍՈՍԿԱԼԻ ՏԱՆՋԱՆՔՆԵՐԻՑ ՅԵՏՈՅ ԻՆՉՊԷՍ ԵՆ ՄԵՌՆՈՒՄ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԸ

Ջղային հիւանդները մեռնում են սրտի թուլութիւնից, ողնաշարի ուղեղի բորբոքումից, ուղեղի փափկանալուց, մասամբ խելագար դրութեան մէջ կամ ինքնասպանութեամբ յաճախ արբեցողութեան հետևանքներից, ալկոհոլիզմից, որը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի ձգտում հիւանդի կողմից գինով խեղդելու հիւանդութեան երեւան գալը։ Ջղային հիւանդութիւնների նշանները ի մէջի այլոց հետևեալներն են. դիւրագրգռութիւն, վատ տրամադրութիւն, վերջաւորութիւնների դողդողում, սրտի բաբախ, գլխի պտոյտ, անքնութիւն, վերջաւորութիւնների ընդարմացում կամ կաշւի որոշ մասերի անզգայութիւն, կաշւի սուր զգայութիւն, կոկորդի, ձեռների և յօդերի ցաւեր, կրծքի ճնշում, յիշողութեան թուլութիւն, ականջների աղմուկ, տարօրինակ ցանկութիւններ և այլն։ Աւելի ծանր դէպքերում պատահում են մտաւոր կեանքի խանգարումներ։ Ջղային հիւանդութիւնները գլխի և ողնաշարի ուղեղային հիւանդութիւններ են։ Անչափ աշխատանքի, վշտի, հոգսի, վախի կամ ընդհանրապէս առողջապահութեան կանոնները խանգարելու պատճառով ջղային սիստեմը թուլանում է։ Ցաճախ այդ թուլութիւնը ժառանգական բնոյթ է կրում։ Ուժասպառութեան այդ դրութիւնները պէտք է վերացնել սիստեմատիկ կերպով ամրացնելով ջղային սիստեմը, մատակարարելով օրգանիզմին այն անհրաժեշտ նիւթը, որը անհրաժեշտ կը համարւի ջղերի համար։

Իսկ դա ֆոսֆորն է, որ տարիների ընթացքում աստիճանաբար պակասում է մեզանից, ուստի հարկաւոր է այդ պակասը լրացնել։

Պարիզի յայտնի բժիշկ Գիէգին երկար աշխատանքներից և փորձերից յետոյ աջողել է պատրաստել միակ դեղը, որը պարունակում է իր մէջ մեծ քանակութեամբ ֆոսֆոր։ Այդ դեղը կոչւում է Սախմոլ, որը վերականգնում է կորցրած երիտասարդութիւնը, առողջութիւնը և ընդհանուր ջղայնութիւնը և թուլութիւնը. արտասահմանի և Ռուսաստանի յայտնի պրոֆեսորները, բժիշկները և հիւանդները տալիս են իրենց գովասանքը և շնորհակալութիւնը, և այժմ զանազան սանատորիաներում և հիւանդանոցներում բժշկում են հիւանդներին Պարիզի յայտնի բժիշկ Գիէգի հանճարեղ գիւտով Սախմոլով... Ահա ինչ են գրում Սախմոլի բժշկութեան մասին բժիշկները.

Իմ պրակտիկայի միջոցին «Սախմոլով» բժշկումն անխտիր բոլոր դէպքերում տուել է փայլուն արդիւնք։ Ամենադժուար քայքայումների Սախմոլի օգնութեամբ կլինիքական բժշկական կատարած մեր դէպքերը տասնեակներից աւելի են, չհաշւելով հիւանդանոց այցելող հիւանդներին։

Մեր դիտողութիւններով միշտ պատրաստ ենք Ձեզ ծառայելու։

«Ջղային ու ներքին հիւանդութիւնների կլինիկա»՝ Բժ. Ժակ Լերու Սին...

Իսկական Սախմոլը պատրաստւում է Ֆրանսիայում (Պարիզում), ամեն մի արկղը ունի գործարանի դրոշմը Institut „D-r Calvet Paris". մի տուփ բաւական է, որ դուք զգաք նրա հրաշալի գործողութիւնը և դուք կը ստանաք ձեր ուզած եռանդը և առողջութիւնը. դեղերի հետ ուղարկւում է բոլոր եւրոպական և Ռուսաստանի պրոֆեսորների, բժիշկների, հիւանդների գովասանքները և շնորհակալական նամակները։

Պատւէրները, փողը և նամակները ուղարկել 1) Тифлисское отдѣленіе Института доктора Кальве, Тифлисъ, Эриванск. площ., Пушкинская 3, верхній этажъ, отд. 9/1 (խնդրւում է հասցէն գրել լրիւ, ինչպէս որ տպագրւած է)։ Մէկ տուփն արժէ 7 ռուբ. ճանապարհածախսով և վերադիր վճարով 50 կոպ. աւելի արժէ։ Ով ուղարկի 7 ռ. փողը առաջուց լրիվին, ճանապարհածախս չի վճարում։ Իսկ ... տուփն արժէ 25 ռուբ.։

Վերադիր վճարով ուղարկւում միայն 2 ռ. 50 կ. կանխավճար ստանալուց յետոյ։

886 0—1

ԿԸ ՓՆՏՐԻ

Ալաշկերտի Խաստուր գիւղացի Մարտիրոս Համբարձումեանը. 1914 թ. նոյեմբեր ամսին Քեռու խմբում կամաւոր էր. հիւանդութեան պատճառով խմբից յետ կը մնայ հիւանդանոց, այդտեղից որպէս թէ նահանջի ժամանակ կը փոխադրեն Թիֆլիս։ Թախանձագին կը խնդրի գիտցողներէն վերոյիշեալի մեռած և կամ կենդանի լինելու մասին հաղորդել իր ծնողաց հետևեալ հասցէով. Аштаракъ, Эрив. губ., Свящ. Гевонду Саакянъ.

853 4—

„ՁԻՍՏՈՍԱ"

Արմատական, ամենաճշտւած միջոց հեռացնող, արմատապէս ոչնչացնող փտոջիլներին, խաւարասէր միջատներին և ուրիշներին, Ա. Ե. Իսահակեանի՝ նոյնպէս յայտնի եգիպտական փոշի «Ամազդորին», որը կարող է ոտքից և մարմնի միւս մասերի քրտինքը։ Ծախւում է բոլոր դեղատան պահեստներում և խանութներում։ Գումարը գնողներին զգալի զեղչ և նպաստաւոր ճանապարհածախս։ Հասցէս. — Թիֆլիս, Չերկեզովսկի փողոց, № 55, Ա. Ե. Իսահակեանին։

850 2—

Продолжается подписка на

Первый и единственный по типу ежемѣсячный иллюстрированный журналъ

„АРМЯНЕ и ВОЙНА"

Посвященный вопросамъ армянской жизни въ связи съ войной.

ЦѢЛЬ ЖУРНАЛА: широкое освѣдомленіе общества съ армянской дѣйствительностью.

ПРОГРАММА ЖУРНАЛА:

1. Статьи, 2. Армяне-добровольцы, 3. Армяне-бѣженцы, 4. Армянскіе Комитеты, 5. Военные обзоры, 6, Армяне за границей, 7. Обзоръ печати, 8. Галлерея портретовъ.

Въ журналѣ принимаютъ участіе извѣстные русскіе и армянскіе литераторы и журналисты.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: За годъ 3 р., за 1/2 года 1 р. 50 к., за 3 мѣсяца 75 к., отдѣльный номеръ 25 к.

Подписную плату можно присылать марками.

Пробный номеръ высылается за 3 десятикопѣечныя марки.

ՂԴ Адресъ Конторы и Редакціи: Одесса, Польская ул. № 16. 2—

ՏՐԻՊԷՐ (ՍՈՒՍՈՒՆԱԿ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐԻՆ)

Պ. պ. բժիշկներն ու մասնագէտները առաջարկում են որպէս նոր, արմատական և կատարելագործուած միջոց սուր և տևական սուսնակի դէմ, ինչպէս նաև նրա ամեն տեսակ բարդութիւնների ու հետևանքների ժամանակ, այն է միզախողովակի, միզապարկի, գեղձերի բորբոքման, խողովակի նեղման, ամորձիքների բորբոքման, ոտքերի, ձեռքերի, մէջքի, ծնկների և այլ տեղերի խիթերի և ցաւի դէմ։

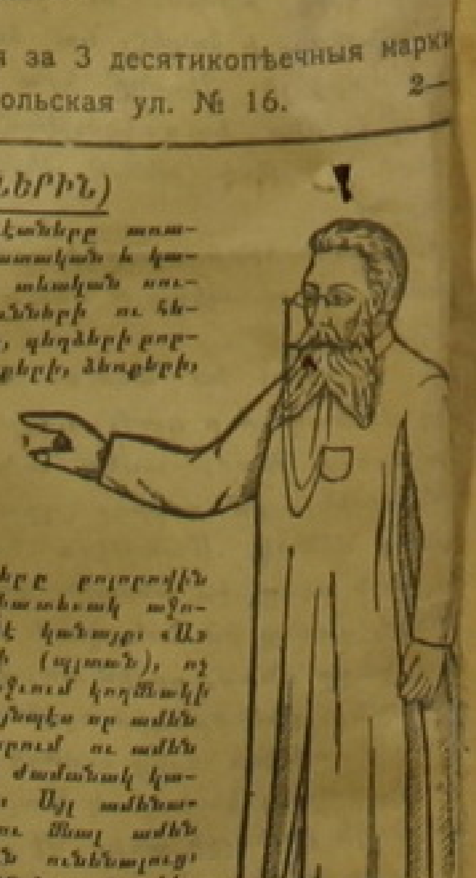

№ 765 „Ա" ԿԱՊՍՈՒԼՆԵՐԸ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Թոյլատրւած են բժշկական խորհրդից։ «Ա» կապսուլները բոլորովին անվնաս են ընդունողի ամբողջ կազմւածքի համար և միատեսակ աջողութեամբ կարող են գործածել թէ տղամարդիկ թէ կանայք։ «Ա» կապսուլները գործածելիս կարիք չկայ ոչ սպրինցովկայի (պլոտի), ոչ լւացման և ոչ էլ բուժիչ գործածելու. Նոյնպէս չի պահանջւում կողմնակի օգնութիւն, այլ միայն պէտք է ԿՈՒԼ ՏԱԼ կապսուլը, այնպէս որ ամեն մի անձնաւ կարող է սկսել բժշկել ամեն հանգամանքներում ու ամեն աշխատանքի միջոցին. Բացի դրանից բժշկութեան ամեն ժամանակ կարիք չկայ առանձին ու խիստ դիէտա (փահրիզ) պահելու։ Այլ ամենագլխաւորն այն է, որ բժշկութեան միջոցին պէտք է հեռու մնալ ամեն տեսակ ոգելից խմիչքներից և սեռական յարաբերութիւն ունենալուց։ 60 կապսուլ պարունակող 1 տուփի ԳԻՆԸ 3 ռուբ. 50 կոպ. է, կէս տուփինը—30 կապսուլ—2 ռուբ. 25 կոպ.։ Մի տուփը դրկելու համար 40 կոպ., իսկ 3 տուփ պատւիրելու դէպքում ճանապարհածախս չի նշանակւում. այդ մեր հաշւին է։

◆ ◆ ◆ ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է ՎԵՐԱԴԻՐ ՎՃԱՐՈՎ ◆ ◆ ◆

3 ռուբլի նախավճար ստանալուց յետոյ։ Լիակատար բժշկւելու համար հարկաւոր է ԿԸՆԻ 4 ՄԻՆՉԵՒ 6 ՏՈՒՓ ԿԱՊՍՈՒԼ. Թէ պատւէրները և թէ նամակները ուղարկել հետևեալ հասցէով՝ Ներկայացուցիչ **Е. М.-Акопову,** Тифлисъ, Красногорская, 3, близъ ул. Воронцову, ընդունում է 9-ից մինչև երեկոյեան 8 ժամը։ Իսկ անձամբ տեսնել կարելի է երեկոյեան ժամը 5—7։

Ներկայացուցչ. բաժանմունք, միայն տեղական հիւանդների համար՝ БАКУ, Красноводская ул., № 52, А. А. Мазаянъ. 996 10—

Հրատարակութիւն «Լոյս» Ընկ.

Дозв. воен. ценз.

Типографія „МАМУЛЪ", Лорисъ-Меликовская ул. № 2.

digitised by A.R.A.R.@